

Mestna občina Novo mesto
Seidlov
8000 Novo mesto

izziv

Podpisna plačana pri
8101 Novo mesto

Gospa
ANDREJA PLENIČAR
Knjižnica Mirana Jarca
Rozmanova ulica 26
8000 NOVO MESTO

Notranje glasilo Društva Novo mesto /
Posebna številka o univerzi v Novem mestu
/ Urednik: Tomaž Levičar / Postavitve:
Tomaž Levičar / Priprava za tisk: Špes grafika
/ Tisk: Utrip d.o.o. / Naslov uredništva:
Izziv, Paderšičeva ulica 35, 8000 Novo
mesto, tomaz.levicar@siol.net / Rokopisov
in fotografij ne vračamo / Naklada: 4.000
izvodov

Novo mesto, 25. januar 2006

Leto VI, številka 1

DA UNIVERZA NE BO LE UTOPIJA

DR. BORIS DULAR

Visoko šolstvo v Novem mestu ima že desetletno tradicijo, ki živi v dislociranih oddelkih na različnih področjih. Vendar tega nismo nikoli razumeli tako kot v našem bližnjem sosledstvu, da to že skoraj pomeni isto, kot imeti lastno univerzo.

Razvoj višjega in visokega šolstva, predvsem po osamosvojitvi Slovenije, dobiva nove razsežnosti. Izrazito se je vsebinsko spremenilo področje višjega šolstva, ki je postalo nadgradnja srednjega šolstva. Prav Novo mesto je z oblikovanjem številnih višješolskih programov postalo eno največjih višješolskih središč v državi.

V zadnjih letih smo pričali zelo močnim prizadevanjem za decentralizacijo visokega šolstva. Pri tem ni dovolj le želja in ambicija za nova visokošolska središča, temveč je za njihov razvoj potrebno širše družbeno soglasje. Čeprav so dileme o tem, ali res v Sloveniji potrebujemo več univerz, zelo živahne, regionalna središča močno delujejo v smeri decentralizacije visokega šolstva in oblikujejo zametke univerzitetnih kampusov.

V novomeški občini je bilo in je še danes aktivnih več dejavnikov, ki so se zavedali potencialnih možnosti kakovostnega razvoja visokega šolstva. Mestna občina je sledila temu in podprla ustanovitev prve visokostrokovne šole kakor tudi oblikovanje Visokošolskega središča, kot jedra za oblikovanje novih visokostrokovnih in fakultetnih programov, ki bodo z razvo-

jem prerasli v univerzitetni kampus. Kljub temu pa je v njenem praktičnem delovanju manjkalo poenotenja vseh dejavnikov, kakor tudi lobiranja za oblikovanje novih visokošolskih programov in pogojev za njihovo uresničenje v Novem mestu in regiji.

Odločitev mestne občine, da prostor v Drgančevju nameni za novo univerzitetno središče, ter že izveden razpis za njegovo ureditev pa prav kliče k odločnejšim vsebinskim in organizacijskim aktivnostim za udejanjanje ideje univerzitetnega kampusa.

Trenutno stanje na področju razvoja visokega šolstva je v novomeški občini še vedno preveč razpršena med Akademsko pobudo, Visokošolskim središčem, županovim Svetom za ustanovitev univerze ter Visoko šolo za upravljanje in poslovanje. Skrajni čas je, da mestna občina poveže vse te dejavnike. Ob strani je potrebno potisniti sebične osebne interese, težnje po monopolu in moči ter poudarjanje preteklih zaslug. Za bodočnost mestne občine in mesta kot regionalnega središča gre oziroma za njeno mesto v slovenskem visokošolskem prostoru, potem ko bo proces decentralizacije zaključen. To bodočnost zelo lahko napravimo za zmerom. Kdo si lahko vzame to pravico?

Menim, da je svet Visokošolskega središča lahko kakovosten nosilec premikov, s tem da ga je potrebno kadrovske okrepiti s strokovnjaki, ki imajo znanje in sposobnosti ter tudi osebno željo in energijo odločilno prispevati k dejanski uresničitvi visokošolskega razvoja v novomeški občini.

Svet visokošolskega središča bi za tako delovanje moral oblikovati dve odbora:

- Programski odbor, ki se bo ukvarjal s strokovnimi vprašanji razvoja visokega šolstva in pripravo programov ter načrtom šolanja in pridobivanja predavateljskega kadra,

- Odbor za finance in infrastrukturo, ki bo moral skrbeti za financiranje visokošolskega središča ter oblikovati strategijo izgradnje visokošolske infrastrukture v Drgančevju.

Visokošolsko središče mora kot ustanova delovati s profesionalnim timom, v katerem bo vsaj 5 do 7 sposobnih in ambiciozних visokostrokovno izobraženih sodelavcev, ki bodo operativno vodili vsa ključna programska, organizacijska in finančna dela pri oblikovanju univerzitetnega kampusa. Za programsko delovanje Visokošolskega središča bi bila potrebna letna sredstva v višini 75 mio SIT, ki bi jih morala zagotoviti Mestna občina Novo mesto in gospodarske družbe, ki so ustanoviteljice Visokošolskega središča. Ob tem pa bi bilo potrebno še razširiti krog ustanoviteljev Visokošolskega središča.

Dosednja priprava študijskih programov znotraj visokošolskega središča kaže, da je z vztrajnim strokovnim delom mogoče oblikovati programe, ki bodo lahko kakovostna jedra nastajajočega univerzitetnega kampusa. Storjenih je tudi že več vsebinskih korakov pri oblikovanju programskega nabora možnih študijskih smeri v okviru visokega šolstva v Novem mestu. Potrebno je zaokrožiti ta nabor in

se s hitrim strokovnim delom potruditi za njihovo verifikacijo (strojništvo, informatika...). Jasno je torej potrebno opredeliti programski razvoj, ki pa bo moral biti tudi celovito finančno ovrednoten.

Mestna občina mora z gospodarstvom oblikovati trden dogovor o razvoju visokega šolstva in njegove pomoči pri tem. Vodstvo občine mora biti nosilec teh aktivnosti in z več truda privabiti gospodarske družbe k aktivnemu sodelovanju, in sicer tako finančnem kakor tudi kadrovskem. To še posebej velja v prvi fazi nastajanja in izvajanja programov, ko se bo postopno oblikovalo profesionalna jedro predavateljskega kadra bodočih visokošolskih organizacij. Dogovorjen programski in infrastrukturni razvoj je potrebno pregledno predstaviti javnosti, da ta ne bo imela občutka, da gre le za prizadevanja peščice utopistov in zanesešnjakov, ampak za pomemben razvojni projekt tega okolja.

Če v Novem mestu ne bomo na tem področju odločnejši, bomo ostali brez univerzitetnega kampusa in le s posameznimi obrobniimi visokimi šolami. Bodo pa univerzitetni kampus zato imel v tistih sredinah, ki bodo znale združiti sile in pridobiti ustrezno podporo, čeprav imajo bistveno manj gospodarskih in kadrovskih virov kot v Novem mestu. Županu Novega mesta mora biti to eden ključnih izzivov in javnost ga bo pri tem ocenjevala le po njegovih uspešnih konkretnih dejanjih.

DOVOLJ GOVORJENJA

ANTON ŠKERLI,
PRESEDNIK DRUŠTVA

Društvo Novo mesto je priredilo dne 27. oktobra 2005 v Narodnem domu pogovorni večer na temo Visokošolsko središče Novo mesto. Rdeča nit debate in soglasen sklep tega večera je bil, da je konec govorjenja o tem, ali univerza v Novem mestu bo ali ne bo, ker smo to fazo že presegli s tem, ko smo pravno zagotovili prostor za visokošolski kampus in je občina tudi že pristopila k urbanistični obdelavi tega prostora. Tako je sedaj pred nami le še vprašanje, kdaj bo univerza. Če lahko sledimo enotnim stališčem tega pogovornega večera, je treba ustanoviti javno pravno osebo, ki bo gospodarila z zemljiščem in začela z njim upravljati, pripravila programe visokošolskega študija, animirala uveljavljene strokovnjake iz naše regije, ki so absolvirali študije na obstoječih univerzah v domovini in tujini ter motivirala sedanjo generacijo študentov in mladih strokovnjakov, da bodo svoje znanje posredovali ljudem naše Dolenjske in Bele Krajine. Za vodenje ustanove, ki se bo ukvarjala z udejanjanjem programov, je treba pridobiti mlade in ambiciozne ljudi, ki bodo kar najbolj odprti tako do občin in gospodarskih družb v našem prostoru. Brez angažiranja organov lokalne samouprave in vodstev gospodarskih družb namreč programa prav gotovo ne bo mogoče izpeljati. Dela ne bo mogoče opravljati amatersko, cilji delovanja te ustanove pa morajo biti izključno v interesu ljudi, ki živijo na tem prostoru, in njihovih dejavnosti na katerem koli področju.

V središču dogajanja bo moral biti tudi župan Mestne občine Novo mesto, saj gre končno za ustanavljanje visokega šolstva v tem mestu, ki se že sedaj proglašajo za regionalno središče in ima kot tako vsekakor največji interes za razvoj visokega šolstva. Samo z vsestranskim angažiranjem vseh dejavnikov na našem območju bo mogoče uresničiti načrte, ki so bili že narejeni.

Ta številka glasila Izziv, pripravili smo jo skupaj z Mestno občino Novo mesto, naj pomeni kamenček v mozaiku nastajajoče organizacije in njenega delovanja.

ŠEST TEZ O RAZVOJU VISOKEGA ŠOLSTVA V NOVEM MESTU

DR. BORUT RONČEVIČ

Razvoj visokega šolstva v Novem mestu caplja daleč za možnostmi, ki jih ponujata geografski položaj in gospodarska moč tega prostora. V razmislek ponujam pet kritičnih tez o razvoju visokošolskega prostora v Novem mestu. Kritika ni zlonamerna, ampak poskuša biti izrazito konstruktivna in pozoren bralec bo lahko hitro izluščil predloge za hitrejši, predvsem pa bolj strateški pristop.

Prva teza pravi, da smo v Novem mestu še zelo daleč od kakega resnega visokega šolstva, da o univerzi niti ne govorimo. Ciničen opazovalec bi lahko pripomnil, da nisimo temu cilju skoraj nič bližje, kot smo bili pred desetimi leti. Zagotovitev zemljišč za bodoči kampus v Drgančevju je bil zagotovo pomemben akt, vendar pa sam po sebi ne pomeni še ničesar. Gre za nujni, ne pa tudi zadostni pogoj. Nenazadnje bo potrebno zagotoviti še zelo velika sredstva za pripravo projektne dokumentacije, predvsem pa za gradnjo. Pa tudi ko (če) nam bo uspelo zagotoviti to temeljno fizično infrastrukturo, bomo zelo daleč od izpolnitve zelo zahtevnih pogojev. Zakon o visokem šolstvu je zelo jasan: za ustanovitev univerze morajo biti izpolnjeni pogoji za izvajanje študijskih programov vseh treh stopenj. Če poenostavimo, v Novem mestu ne bomo mogli biti zadovoljni le z dodiplomskim študijem, ampak bo potrebno izvajati tudi podiplomski študij. In nenazadnje bo potrebno izvesti tudi doktorski študij, o tem pa v Novem mestu, z eno izjemo, nihče niti pobožno ne razmišlja. Da razvoj podiplomskega študija ni enostaven, dokazuje primer edine novomeške visokošolske ustanove, kjer kljub skoraj osemletnem obstoju niso uspeli zagotoviti pogojev za izvajanje podiplomskega študija, o doktorskem pa še sploh ne razmišljajo. Da pa je to možno doseči, priča cela vrsta primerov, na primer novogoriška Politehnika in še cela vrsta mladih visokošolskih ustanov na Primorskem. In nenazadnje tudi novoustanovljena Fakulteta za logistiko, ki deluje v Krškem. V Novem mestu nam to zaenkrat ne gre prav dobro od rok.

Druga teza pravi, da trditve o kadrovskih omejitvah pri razvoju novih visokošolskih ustanov oz. univerz ne držijo. Tovrstne izjave imajo lahko dva različna motiva. Običajno se pojavljajo kot argument že obstoječih univerz za zaviranje razvoja novih študijskih središč, pri čemer prednjačijo predstavniki

Univerze v Ljubljani. Po drugi strani pa to kot izgovor izkoriščajo tudi obstoječe nekakovostne visokošolske ustanove, ki ne morejo ali ne znajo zagotoviti stimulatívnega delovnega okolja, da bi privabile habilitirane visokošolske učitelje ali pa jih zadržale v svojem okolju. Zaenkrat je v Sloveniji ta segment človeških virov izrazito slabo izkoriščen. Številni doktorji znanosti in celo habilitirani visokošolski učitelji se nahajajo izven visokošolskih in raziskovalnih ustanov oz. so zaposleni v javni upravi, v gospodarstvu, ali pa se preživljajo le s priložnostnim raziskovalnim in pedagoškim delom. Potrebno je omeniti tudi dejstvo, da je del pedagoških delavcev v obstoječih visokošolskih ustanovah in raziskovalnih inštitutih nezadovoljen s svojim statusom. Zanimivo je, da gre predvsem za mlajše in bolj ambiciozne kadre, ki jih obstoječi (hierarhični) odnosi v teh ustanovah utesnjujejo in ovirajo pri izpolnitvi profesionalnih ambicij. Nenazadnje pa imamo na številnih obstoječih fakultetah docente, ki delajo kot asistenti in čakajo na priložnost, ki ne bo nikoli prišla ali pa morda čez 20 let, ko bo šel njihov predstojnik v pokoj.

Ali lahko te okoliščine obrnemo sebi v prid? Seveda, a le v primeru, če bomo ponudili kakovostne pogoje za življenje in delo, ki bodo pritegnili te potencialne. Namesto tarnanja o begu možganov je potrebno zastaviti odločno strategijo »krajce« možganov. To je sestavni del razvojnih strategij vseh razvojno najbolj uspešnih okolij. V Novem mestu nam to zaenkrat ne gre prav dobro od rok.

Tretja teza pravi, da se premalo poudarja pomen vključeva-

nja gospodarstva v razvoj visokega šolstva oz. da se to počne na pomanjkljiv način. V Novem mestu nekateri kot ključni dokaz podpore gospodarstva navajajo sedanje pasivno soustanoviteljstvo podjetij v zasebnem zavodu Visokošolsko središče Novo mesto. Tovrsten simbolični prispevek podjetij je zagotovo pohvalen, vendar pa je izrazito nezadosten. Kar je razumljivo, saj se podjetja zagotovo nimajo časa ukvarjati z zagotavljanjem javnega interesa, ampak se vsakodnevno ukvarjajo z bojem za obstanek na trgu. Žogica je že vrsto let na strani tistih, ki se ukvarjajo z razvojem visokega šolstva: gospodarstvu je potrebno ponuditi perspektivno razvojno vizijo, ki jo bodo kot družbeno odgovorna podjetja podprla. In to ne le v primeru, ko gre za študijske vsebine, ki so blizu njihovi dejavnosti, ampak tudi za vse ostale, ki podpirajo hitrejši razvoj regije in dvig kvalitete življenja. Do sedaj nisem zaznal, da bi podjetjem kdo resno ponudil tak perspektiven program. V Novem mestu nam to zaenkrat ne gre prav dobro od rok.

Četrta teza pravi, da akterji, ki se v Novem mestu ukvarjajo z razvojem visokega šolstva, pretirano poudarjajo lokalno in regionalno dimenzijo razvoja visokega šolstva. Zakaj imajo tako ozke okvirje in zakaj tako vztrajno zanemarjajo ostale dimenzije, mi ni znano. Vendar pa je potrebno v vsaki resni strategiji razvoja visokega šolstva upoštevati tudi nacionalno, predvsem pa mednarodno dimenzijo visokošolskih ustanov. V nacionalnem okviru je potrebno poudariti razvoj tistih področij in subdisciplin, ki jih obstoječe

Natečajni elaborat številka 13

visokošolske ustanove ne pokrivajo v zadovoljivi meri. To pomeni, da je smiselno oblikovati predvsem ustanove in študijske programe, ki bodo zaokrožili visokošolski prostor v Sloveniji. Torej v Novem mestu najbrž ne potrebujemo še ene pedagoške fakultete (ker imamo v Sloveniji že tri) ali pravne šole (ker imamo že dve, še ena pa se ustanavlja), ampak je potrebno oblikovati zanimive in konkurenčne programe, ki bodo privabili nadarjene študente iz drugih delov Slovenije in čez čas, ko se bodo šole uveljavile, celo iz tujine. Edini svetel zgled zaenkrat predstavlja program Visoke šola za tehnologijo in sisteme.

Predvsem pa je potrebno poudariti mednarodno dimenzijo, ki omogoča vključevanje v najbolj aktualne tokove razvoja znanja, v mednarodni visokošolski in raziskovalni prostor. To nam omogoči stik s »špico«. Prav zato se v razvitih državah z razvojem visokega šolstva ne ukvarjajo ljudje, ki ne zmorejo brati literature v več svetovnih jezikih (ali vsaj v angleščini), ki ne znajo pisati strokovnih in znanstvenih besedil v svetovnem jeziku (ampak objavljajo v nepomembnih lokalnih revijah) in ki ne zmorejo predavati predmeta v tujem jeziku. Nenazadnje jim jezikovna pregrada onemogoča, da bi bili v stiku z novostmi in z najbolj kvalitetnimi strokovnjaki na svojem področju. Kako se bo lahko tak posameznik vključeval v ključne mednarodne raziskave, sodeloval v mednarodnih omrežjih odličnih strokovnjakov in skrbel za usposabljanje bodočih rodov visokošolskih učiteljev, ki bodo naprej razvijali visoko šolstvo? V Novem mestu nam to zaenkrat ne gre prav dobro od rok.

Peta teza pravi, da nam v Novem mestu kronično primanjkuje strateška vizija in strokovne podlage za razvoj visokega šolstva. Volje in močne želje ne moremo zanikati, a kaj, kot to ne zadostuje. Kljub temu, da občasni poskusi po razvoju dokumentirano trajajo vsaj od leta 1994, sporadično pa še dlje, do danes še vedno nismo odgovorili na nekaj ključnih vprašanj. Da bi vsaj vedeli, kakšno univerzo potrebujemo in kakšno lahko dejansko imamo. V desetih letih nismo pridelali nič drugega kot spisek želja, potrebovali pa bi študije izvedljivosti, podrobne analize trga dela, trendov v razvoju visokega šolstva, tehnološki "foresight" in še kaj. A kaj, kot nam v Novem mestu to zaenkrat ne gre prav dobro od rok.

Jugovzhodna Slovenija se v razvojnem smislu nahaja v situaciji, ko ima realne možnosti in tudi potrebe po razvojnem preskoku v smeri dejavnosti z višjo stopnjo podjetniškega duha, inovativnosti in višje dodane vrednosti. Tovrstni preskoki so možni in so se že zgodili v številnih evropskih regijah. Vsem tem regijam je skupno to, da so pri tem ključno vlogo igrala regijska središča, kar Novo mesto nesporno je, in da so pri tem aktivno sodelovale kakovostne visokošolske ustanove. Razvojnege preskoka tudi pri nas brez kvalitetnega visokega šolstva ne bo. Zato upam, da nam bo šla dejavnost v tej smeri kmalu kaj bolj od rok.

OB ROB PREDLOGA ODLOKA

MAG. ANA BLAŽIČ

Ob branju odloka o ustanovitvi javnega zavoda Univerzitetno in raziskovalno središče Novo mesto, ki ga je za sejo občinskega sveta pripravila Mestna občina Novo mesto, sem se v mislih vrnila na leto 1998, ko smo postavljali temelje celostne grafične podobe novo nastajajoče institucije Visoke šole za upravljanje in poslovanje.

Tedaj nam je bilo popolnoma jasno, da bo šola delovala znotraj krovne institucije Visokošolskega središča Novo mesto. Za grafične simbole Visokošolskega središča smo izbrali situ, odkrito v Kandiji v grobu 3/IV iz 4. stoletja pr. n. št., za Visoko šolo za upravljanje in poslovanje pa figuro konja z jezdecem, upodobljeno na plašču situle (jezdec konja vodi in z njim »upravlja«). Za šole, ki bi se nastajale v celostni grafični podobi predvideli še druge figure in ornamente, upodobljene na omenjeni situli. S tem smo jasno postavili hierarhijo med krovno inštitucijo in njenimi članicami. Celostno grafično podobo nam je izdelala agencija za oblikovanje Imelda v Ljubljani. V dogovoru z Dolenjskim muzejem uporabljamo oba simbola na vseh uradnih dokumentih, ki jih imata šola oz. Visokošolsko središče.

V nadaljevanju prispevka želim nanizati dejstva, ki bodo pojasnila težko razumljivo vlogo naše občine pri dosedanjem razvoju visokega šolstva vključno s sedanjo namero.

Ob nastanku šole smo razpolagali z informacijo, da že obstajata samostojna visokošolska zavoda v Kopru in v Portorožu, ustanovljena z republiškim in občinskimi sredstvi, poleg tega so jim občine dodelile tudi šolske prostore. Normalno bi bilo, da bi naše okolje ravnalo enako. Žal pa se to ni zgodilo. Kljub temu, da je tedaj bilo v samem mestu razmeroma veliko praznega prostora, med drugim tudi demilirani prostori v nekdanjem domu JLA, smo si prostore v slednjem izborili sami z veliko težavo in si s tem nakopali nenaklonjenost Društva novomeških študentov, ki si je prizadevalo, da bi dobili te iste prostore za svojo dejavnost. V dogovoru s tedanjim Ministrstvom za obrambo smo pričeli z adaptacijo kletnih prostorov junija 1998. Vpisanih smo imeli več kot 550 študentov in zelo neodgovorno bi bilo, če s predavanji ne bi pravočasno pričeli. Adaptacijo je v celoti opravilo tedanje podjetje Hrast, čeprav so imeli samo naše zagotovilo, da jim bomo opravljeno delo plačali. Prostore smo opremljali praktično do samega pričetka predavanj, 14.

oktobra 1998. Stroške adaptacije prostorov je v celoti pokrila šola.

Dejstvo je, da je občina Novo mesto prispevala sredstva v višini 10 mio SIT za zagon dejavnosti in kasneje v študijskem letu 1998/1999 za pokrivanje stroškov prvega letnika rednega študija, ker šola prvo leto še ni imela koncesije, 30 mio SIT (48% potrebnih sredstev). To so tudi vsa sredstva, ki jih je šola kdaj koli dobila od občine za svojo dejavnost.

Februarja 1999 je bila svečana otvoritev šole. Občino smo zaprosili za sofinanciranje prireditve, kar bi od soustanovitelja bilo tudi logično. Obljubljenih 500.000 SIT kljub večkratnim prošnjam nismo dobili.

Pričakovali smo, da bo občina ustanovila projektne skupine za pripravo še drugih predvidenih programov, vendar se to kljub neštetim pobudam ni zgodilo, sama šola pa je imela veliko skrbi s pridobivanjem in habilitacijami pedagoškega kadra, z vzpostavljanjem dela strokovnih služb, pripravo učbenikov, pravilnikov, organizacijo delovne prakse, promocijo, organizacijo študija na dislociranih enotah v Ljubljani in Mariboru ter s številnimi problemi, ki spremljajo zagon dela nove institucije.

Nekateri posamezniki iz našega okolja so z anonimkami poskrbeli, da smo imeli doslej že štiri inšpekcije, ker so želeli dokazati, da delamo nepošteno in nestrokovno. Če dobro premislim, so nam naredili veliko uslugo, ker smo se prepričali, da smo delo že v začetku dobro zastavili, da smo dobri in skrbni gospodarji in predvsem neodvisni od trenutne politike, zato lahko v naših prostorih neobremenjeno in brezplačno gostimo vse stranke, ki si to želijo.

Leta 2001 smo imeli že kritično maso diplomantov, zato smo začeli pripravljati program specialističnega študija po takratni metodologiji, po kateri so bili pripravljeni tudi drugi sorodni programi. Vlogo smo na Ministrstvo za šolstvo predložili septembra 2002. Prepričani smo bili, da je program pripravljen korektno in da bomo ob podpori in lobiranju pomembnih posameznikov iz našega okolja, ki so bili na pomembnejših pozicijah v Ljubljani, uspeli. Lobiranje ni bilo, okolje je bilo indiferentno, dva izmed treh ekspertov konkurenčnih šol sta napisala negativno oceno in soglasja nismo dobili. Znova smo se lotili priprave specialističnega programa. Upoštevali smo vse pripombe, pilili učne načrte, primerjali program z drugimi in ga ponovno predložili Ministrstvu septembra 2003. Zakaj šele septembra? Ker nam je ministrstvo posredovalo svoje negativno mnenje šele marca 2003. Zgodba se je ponovila. Eksperti konkuren-

nih šol so imeli navodila, da pozitivnega mnenja ne smejo napisati, ker so bili zadaj seveda finančni interesi in bitka za študente. Tudi tokrat podpore in lobiranja iz našega okolja ni bilo, kar je v Ljubljani bilo razumljivo, da nam je pač vseeno. Na sestanek, ki smo ga imeli z ministrom, je naš župan prišel nepripravljen, brez jasnega stališča in z zamudo. Potolazili so nas, da je treba počakati na nov zakon o visokem šolstvu, po katerem ni predviden specialistični, temveč magistrski študij.

Ker so bili med argumenti za zavrnitev programa specialističnega študija tudi neustrezni prostori, kar seveda ni bilo res, smo se leta 2002 lotili gradnje prizidka. Pri pridobivanju potrebne dokumentacije so nam priskočili na pomoč nekateri posamezniki, zaposleni na Mestni občini Novo mesto, zato je gradnja lahko stekla relativno hitro. Pri izkopu za prizidek se je pokazalo, da je treba celotno vzhodno steno Kulturnega centra Janeza Trdine utrditi s piloti. V gradbenih načrtih za prenavo kulturnega centra je bila predvidena dozidava zaodrja, zato bi bilo treba s piloti utrditi tudi tisti del stavbe, kar bi bilo kasneje, ko bi bila šola v celoti zgrajena, neizvedljivo. O tem smo seznanili tedanjega župana. Sklep je bil, da se pilotira tudi tisti del stavbe, stroške bo pokrila občina. Kasneje smo občini izstavili račun, vendar ga ni nikoli poravnala. Prav tako je bilo dogovorjeno, da bo Mestna občina Novo mesto sofinancirala gradnjo že prej predvidenega letnega gledališča, ki naj bi z zaodrjem in dvorano Kulturnega centra Janeza Trdine tvorilo celoto. V občinskem proračunu je bilo za gradnjo letnega gledališča po naših informacijah odobrenih 30 mio SIT. Tudi tega denarja nismo dobili. Gradnjo in opremo prizidka, letnega gledališča ter ureditev okolice je šola v celoti financirala z lastnimi sredstvi.

Šola je v zadnjih štirih letih organizirala tri mednarodne znanstvene simpozije. Za pokroviteljstvo in minimalna sredstva je vsakokrat zaprosila občina. Za posvet leta 2001 je ta prispevala govor župana in 200.000 SIT, za simpozij leta 2003 samo govor brez obljubljenih 500.000 SIT, za simpozij leta 2004 pa govor in 500.000 SIT, ki jih je kasneje odračunala od planiranih sredstev, namenjenih za delo Visokošolskega središča.

Oktober 2004 smo obiskali in podpisali sporazum s sorodno šolo iz Konina (Poljska). Ob tej priložnosti so nas zelo spoštljivo sprejeli tudi na njihovi občini in poslali tudi darilo za našega župana. Enako spoštljiv odnos so pokazali na občini v Koninu do naših študentov. Maja letos nas je obiskal rektor te šole,

ki se je želel srečati tudi z našim županom. Seveda smo obisk napovedali in dobili potrditev. Župan nas je spravil v nemogočo situacijo. Prišli smo pred zaprta občinska vrata. Na parkirišču zadnjega dvorišča nas je pričakal podžupan in predstavniki medijev. V silni zadregi smo se vrnili na šolo in poskušali omiliti nastalo sramotno situacijo. Da bi nadlegovali župana s sprejemom poljskih študentov, ki so nas obiskali konec maja, pa nismo upali niti pomisliti.

Kaj očitam naši občini?

1. Že od samega začetka razvoja visokega šolstva ni vključila v svoj razvojni program. Zanj ni zagotovila ne prostorskih ne materialnih pogojev.

2. Nima vizije, katere visokošolske programe okolje potrebuje.

3. Nasproti ministrstva ni nastopala kot resen sogovornik, zainteresiran za dvig izobrazbene strukture človeških virov in za dostopnost izobraževanja našim občanom.

4. S sosednjimi občinami ni bila sposobna dogovora o skupni strategiji razvoja visokega šolstva.

5. Kljub zgledom drugih regij ni omogočila zaposlitev ustreznega števila strokovnjakov, ki bi koordinirali delo projekt-nih skupin za pripravo visokošolskih programov.

6. Ni bila sposobna aktivirati dejavnikov, ki bi prispevali k hitrejšemu in resnejšemu obravnavanju naših predloženih elaboratov visokošolskih programov na ministrstvu.

7. Nima izdelane strategije, kako v regijo pripeljati potrebne strokovne kadre, jim zagotoviti stanovanja, sofinancirati doktorski študij itd. Kadre za izvedbo načrtovanih študijskih programov nam celo jemlje, tako da jim daje ob zaposlitvi ne-realne obljube.

8. Nima ne posluha ne kulturnega odnosa do dogodkov, ki so pomembni za promocijo šole in občine.

9. Ni sposobna uporabiti našega znanja in izkušnj pri razvoju in pripravi novih programov.

10. Nelogično zavrača krivdo za prepočasen razvoj visokega šolstva v občini na šolo, ki je doslej ogromno truda vložila v zagotavljanje materialnih in kadrovskih pogojev za izvedbo svojega programa. Hkrati je treba poudariti, da sama šola ni zadolžena za razvoj visokega šolstva v regiji, ker je to domena občin in krovne organizacije.

11. Z odlokom o ustanovitvi javnega zavoda Univerzitetno in raziskovalno središče kaže popolno nepoznavanje zakona o visokem šolstvu, ki določa pogoje za akreditacijo visokošolskih zavodov in programov.

12. Javnost zavaja, da nas prehiteva s fakultetnim programom občina Krško. Po tej logiki ima Novo mesto že več kot 30 let fakultete (dislocirane enote), iz katerih se sredstva šolnin prelivajo v matične ustanove. Tej isti

javnosti pa občina hkrati zamolči, da je za prostore dislocirane enote v Krškem krški župan namenil več kot 200 mio SIT. Če Krško koga prehiteva, potem po osveščenosti, viziji in strategiji prehiteva novomeško občinsko politiko, s katero ne bomo nikoli omembe vredno regijsko središče.

13. Vodilne na občini moti predvsem vodilna kadrovska zasedba na šoli, ker dokazuje, da je bila doslej sposobna z lastnim trudom in znanjem pognati korenine v našem okolju in se obdržati na lokaciji v Ljubljani in Mariboru z zelo pestro izobrazbeno ponudbo. Ne zavedajo se, kaj pomeni sinergija volje, truda in znanja ljudi, ki imajo radi svoje mesto, in so pripravljene z dobro ekipo delati zanj nešteto ur.

Realna vizija razvoja visokega šolstva v regiji

Zagotovo v našem okolju ne potrebujemo še ene krovne visokošolske institucije z enakim poslanstvom. Potrebujemo več različnih akreditiranih diplomskih in podiplomskih študijskih programov. Za akreditacijo novega šolskega programa lahko zaprosi članica univerze ali samostojni visokošolski zavod. V našem okolju ima za enkrat to možnost samo Visoka šola za upravljanje in poslovanje (VŠUP) in upamo, da tudi v kratkem novo ustanovljeni visokošolski zavod Visoka šola za tehnologije in sisteme (VITES). Visoke strokovne šole opravljajo izobrazbeno dejavnost s področja ene ali več sorodnih strok in skrbijo za njihov razvoj.

V okviru VŠUP bi lahko nastajali družboslovni, v okviru VITES pa tehniški programi prve, druge in tretje stopnje. Z akreditacijo dodiplomskih in podiplomskih programov bi lahko oba zavoda prerasla v fakultete. Fakultete opravljajo pretežno znanstvenoraziskovalno in izobrazbeno dejavnost s področij ene ali več sorodnih disciplin in skrbijo za njihov razvoj. Visokošolsko središče bi preraslo v univerzo. Univerza je pravna oseba, v okviru katere delujejo fakultete, visoke strokovne šole in drugi zavodi. Organi univerze so: rektor, senat, upravni odbor in študentski svet. Člane v univerzitetne organe volijo posamezne članice.

I 32146

D 2006/856

URBANISTIČNO ARCHITEKTURNI NATEČAJ ZA UNIVERZITETNI KAMPUS

Mestna občina Novo mesto je v sodelovanju z Zbornico za arhitekturo in prostor Slovenije poleti leta 2005 razpisala javni, odprti, enostopenjski, projektni natečaj za pridobitev večfazne urbanistično-arhitekturne zasnove za Univerzitetni kampus Novo mesto.

Predmet natečaja je bila zasnova novega mestnega območja v Drgančevju s prikazom usmeritev in rešitev za razporejanje dejavnosti, za urbanistično, arhitekturno in krajinsko oblikovanje univerzitetnega kampusa, za njegovo prometno urejanje ter za faznost urejanja.

Za natečaj je bila imenovana ocenjevalna komisija, njen predsednik je bil prof. Peter Novak, u.d.i.str., člani pa so bili še Mika Cimolini, u.d.i.a., Marko Cotič, u.d.i.a., prof. Vladimir Braco Mušič, u.d.i.a., prof. Janez Koželj, u.d.i.a., prof. Dušan Ogrin, mag. Andrej Prelovšek u.d.i.a. ter nadomestna člana dr. Jani Zore, u.d.i.g. in Andrej Mlakar, u.d.i.a. Poročevalec natečaja je bil Tomaž Levičar, u.d.i.a., skrbnik pa mag. Tomaž Slak, u.d.i.a.

Na natečaj je prispelo 16 natečajnih rešitev, ki jih je komisija, njeni člani so se sestali na devetih sejah, ocenjevala s pomočjo funkcionalnih, oblikovalskih ter ekonomsko-tehničnih meril.

Na osnovi izbrane natečajne rešitve je Mestna občina Novo mesto jeseni 2005 začela s pripravo izvedbenega prostorskega akta, torej lokacijskega načrta, ki bo predvidoma sprejet na občinskem svetu sredi letošnjega leta.

RAZVRSTITEV, VREDNOSTI IN AVTORJI NAGRAJENIH ELABORATOV

1. nagrado v vrednosti 6.000.000 SIT je prejel elaborat s šifro: 22
Avtorji:

- Vojteh Ravnikar, u.d.i.a.
- Matjaž Bolčina, u.d.i.a.
- Robert Potokar, u.d.i.a.
- Sabina Colnar, u.d.i.a.
- Uroš Rustja, abs. arh.
- Rok Jereb, u.d.i.a.
- Gregor Kosem, u.d.i.k.a. (krajinska arhitektura)

2. nagrado v vrednosti 4.000.000 SIT je prejel elaborat s šifro: 13
Avtor:

- Marko Mušič, u.d.i.a.

3. znižano nagrado v vrednosti 2.000.000 SIT je prejel elaborat s šifro: 10

Avtorji:

- Urban Novak, u.d.i.a.
- Jernej Bevk, u.d.i.a.
- Justin Bevk, u.d.i.a.
- Damjan Černe, u.d.i.k.a. (krajinska arhitektura)
- Andreja Zapušek, u.d.i.k.a. (krajinska arhitektura)

Priznanje v vrednosti 900.000 SIT je prejel elaborat s šifro: 11

Avtorji:

- Marjan Bežan
- Boris Bežan
- Hector Mendoza Ramirez
- Mara Partida Munoz

Priznanje v vrednosti 900.000 SIT je prejel elaborat s šifro: 12

Avtorji:

- Sandra Hrovat - Grum, abs. arh.
- Franci Saje, štud. arh.
- Borut Simič, u.d.i.a.
- Janez Žerjav, u.d.i.a.

Priznanje v vrednosti 900.000 SIT je prejel elaborat s šifro: 17

Avtorji:

- Tomaž Maechtig, u.d.i.a.
- Urša Vrhunc, u.d.i.a.

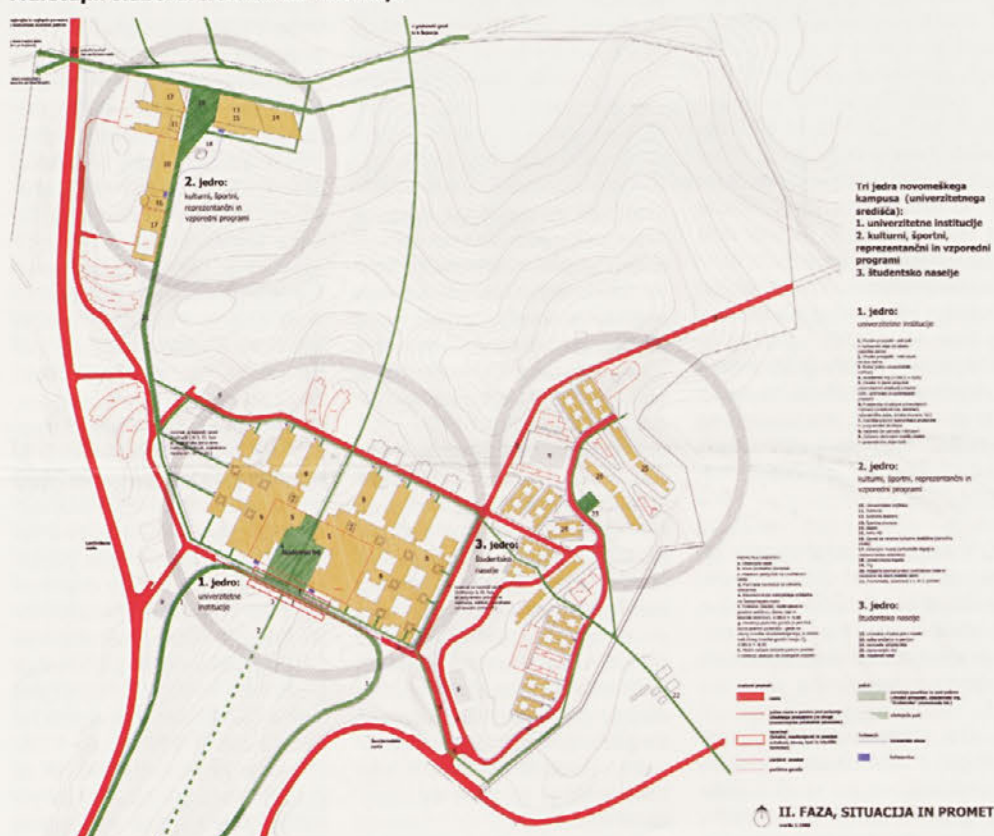
Priznanje v vrednosti 900.000 SIT je prejel elaborat s šifro: 23

Avtorji:

- Rok Benda, u.d.i.a.
- Primož Hočevar, u.d.i.a.
- Mitja Zorc, u.d.i.a.

Natečajni elaborat številka 22 - situacija

Natečajni elaborat številka 13 - situacija

Natečajni elaborat številka 10 - situacija

POROČILO O NATEČAJNIH ELABORATIH

UVOD

Po mnenju ocenjevalne komisije natečaja za prostorsko rešitev bodočega kampusa, odraža rezultat natečaja presenetljivo visoko strokovno raven. Udeleženci so imeli na voljo zelo kratek čas v poletnih mesecih, očitno pa so se, domala vsi, zavedali izrednega pomena naloge. Z rezultati tega natečaja je slovenska urbanistična, krajinska in arhitektska stroka ponudila zelo prepričljivo osnovo za razmišljanja in dejavnosti pri nadaljnjem razvoju naših visokošolskih in znanstveno raziskovalnih središč kot osnove sodobnega gospodarskega, kulturnega in tehnološkega razvoja. Ponovno je bila potrjena primernost izbrane makrolokacije in ponovno so bile ovrednoteni vsi mikrolokacijski pogoji. Več udeleženih projektantov je prispevalo tudi dragocene misli za nadaljnji razvoj mesta kot celote in za vključitev kampusa v mesto. Ne gre prezreti, da gre pri tem za prvi primer celovitega pristopa k načrtovanju nove univerze.

Večina predloženih projektov je na zavidljivi tehnični ravni prikazov, ki so jasni in prepričljivi in omogočajo resne strokovne in javne presoje dokončne izdelave lokacijskih smernic in projektiranja 1. faze izgradnje.

Pomen visokega šolstva - nove univerze v Novem mestu za nadaljni razvoj regije

Širša Dolenjska, ali uradno statistična regija JV Slovenija, je s svojo površino 2685 km² največja regija v Sloveniji in obsega Dolenjsko, Belo krajino in Kočevsko. Povezuje skupaj 16 občin v katerih živi 138.000 prebivalcev ali 3,6%. Regija je zelo neenakomerno razvita in kar 30% prebivalstva živi na demografsko ogroženih področjih. Ima industrijski značaj, saj ustvarja 80% prihodkov industrija v kateri je zaposlenih 70% prebivalstva. Razen v Novem mestu in Trebnjem industrija potrebuje revitalizacijo in vsebinske spremembe, saj je delovno intenzivna in zaposluje pretežno slabo kvalificirane delavce. Brezposelnost narašča, delež mladih je za 2% nad povprečjem Slovenije, vendar njihova izobrazbena struktura za današnji čas ni zadovoljiva. Povečanje dodane vrednosti v gospodarstvu za 7% in zmanjšanje brezpolnosti na 8% od sedanjih 11% ali več, ter povečanje konkurenčnosti turizma in kmetijstva ni mogoče brez dobro izobraženih ljudi.

Vizija razvoja širše Dolenjske - JV Slovenije je sprejeta v strategiji razvoja do leta 2006 in poleg razvoja gospodarstva posveča veliko pozornost izobraževanju prebivalstva. Zato je v poglavju Človeški viri poudarjeno ustvarjanje znanja za po-

trebe regionalnega gospodarstva in za širše okolje. Zato je planirana:

- ustanovitev višjih in visokih šol s programi prilagojenimi za potrebe sodobnega gospodarstva
- ustanovitev univerze ter tehnološkega in raziskovalnega središča
- povezovanje srednjih in višjih šol
- ustanovitev regionalnega izobraževalnega centra za potrebe dopolnilnega strokovnega izobraževanja.

Vzpostavljeni bodo pogoji za stalno redno in dopolnilno izobraževanje prebivalstva na izobraževalnih institucijah, ki bodo oblikovane po sodobnih načelih in upoštevanju informacijske tehnologije, ki bistveno spreminja sedanje oblike možnega posredovanja znanja. Posebna pozornost bo namenjena uvajanju kakovosti v sistem izobraževanja s ciljem, da se novo oblikovane šole po svoji kakovosti izobraževanja uvrstijo čim višje na mednarodni lestvici. Zaradi tega bo tudi izbor učiteljev vezan izključno na njihov strokovni ugled in kakovost. Pričakuje se povečano vlaganje obstoječe industrije v razvoj kadrov, zato se pripravlja ustanovitev posebnega fonda za izobraževanje.

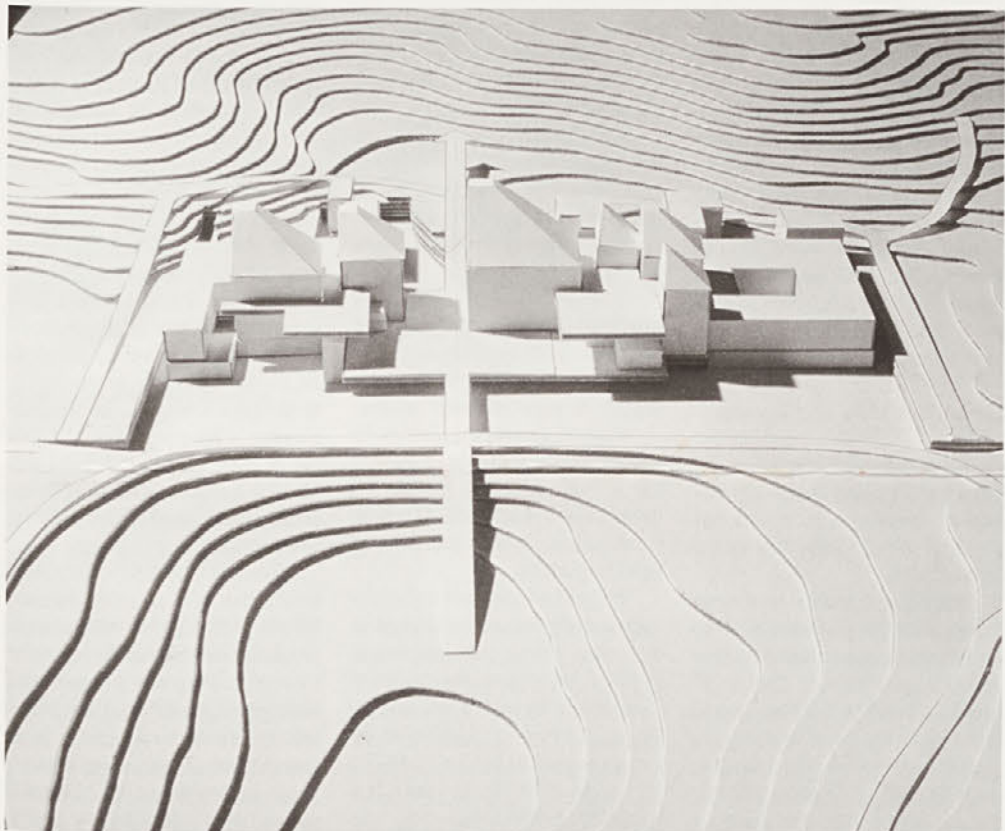
Priprava prostorskih dokumentov za zgoraj predvideni razvoj je osnova za pridobivanje domačih in mednarodnih sredstev, potrebnih za dvig izobrazbene strukture.

Mestna občina Novo mesto je z zagotovitvijo prostorskih pogojev za ustanovitev in izgradnjo novega univerzitetnega kampusa storila velik korak naprej, saj je omogočila, da se v Sloveniji, prvič v vsej njeni zgodovini, oblikuje sodoben univerzitetni kampus, ki bo s svojo medsebojno povezanostjo šol in institutov ter gospodarstva omogočil izobraževanje strokovnjakov vseh profilov z najvišjo možno kakovostjo. Tako, kot je bila nekoč znana grmska kmetijska šola širom po svetu, tako bo tudi novi kampus dobil možnost, da se s svojo idealno prostorsko ureditvijo na enem mestu, uveljavi v Sloveniji, Balkanu in EU.

Nastajanje univerze pomeni v življenju vsakega, še posebej majhnega, naroda velik dogodek, ki terja vizionarski pristop in izjemen snovalni, organizacijski in tudi graditeljski napor. Nove univerze v Novem mestu se lotevamo na drugačen način kot smo se doslej. Tukaj je na samem začetku skrb za nastanitev kot eden temeljnih pogojev dobrega delovanja. In kakor je za delovanje univerze bistvena njena znanstvena in izobraževalna raven je zelo pomemben tudi prostorski okvir, v katerem poteka njeno delo.

Natečajni elaborat številka 22 - pogled

Natečajni elaborat številka 13 - pogled

Natečajni elaborat številka 10 - pogled

Z natečajem za kampus nove meške univerze je bil, po mnenju žirije, dosežen dvojni učinek. Na eni strani bo univerza pridobila kakovosten osnutek za svoj razvoj, po drugi pa je arhitekturno-urbanistična in krajinsko arhitekturna srenja imela priložnost soočiti se z izjemnim izzivom – zasnovati univerzitetni kompleks na krajinsko zahtevnem območju.

Elaborat s šifro 22 (1. nagrada)

Zasnova temelji na predpostavkah, na katerih nadomešča arhitekturo v obliki zaključene in izoliranega objekta s povezano in odprto strukturo. Odločitev avtorjev je utemeljena iz več razlogi: struktura zagotavlja najboljše pogoje za odprto projektiranje in neavtorsko oblikovanje, omogoča prožno organizacijo rabe, prilagajanje pogojem gradnje, nudi enakovredne pogoje za odvijanje funkcij, enostavno upravljanje in gospodarno uporabo tehnologije. Prednost strukture je njena nevtralnost in prilagodljivost, pomembni lastnosti za postavitev in rast dinamičnega univerzitetnega organizma.

Predlagana struktura je v osnovi zgoščena in razvejana v vse smeri. Konstruktivsko nevtralna in modularna struktura je primerne za različne ureditve in kombinacije programov. Prednosti strukture je v anticipaciji sprememb. Enostavna zasnova ni toga, ampak koristi tako potencial celovitosti mreže kot prožnost pol-mreže za lokalne prilagoditve. Avtorji razvijajo strateško naravnano zasnovo kampusa s preprostimi rešitvami, ki podpirajo kompleksno organizacijo sistema skozi čas. Predvidena je fazna gradnja z razvejanjem in rastjo strukture navzven, proti robovom.

Med različnimi možnostmi priključevanja na mestno omrežje so se avtorji odločili za en vhod v kampus, ki je poudarjen z malo prometno glavo in značilnim, prečno postavljenim objektom vratarnice. Glavni vhod v kampus vodi iz Levičnikove ceste preko parka, avtobusnega postajališča, uvoza v glavno podzemno parkirišče skozi vhodni objekt z vratarnico in nadstreškom. Zazidava je na mreži razvejana v tri smeri, fakultete pravokotno na relief, domovi vzporedno s terenom, centralna objekta strjena na ploščadi. Na ta način je ustvarjena za dobro orientacijo potrebna tipološka raznolikost strukture.

Predlagana zasnova je kombinacija glavnike organizacije in objektov, razvejanih v obliki pol-mreže. Osrednja servisna ploščad je postavljena vzporedno s terenom v smeri vzhod – zahod tako, da povezuje in oskrbuje vse objekte kampusa. Pod ploščadjo so urejena parkirišča in tehnični prostori. Glavni dovoz je speljan iz križišča z Levičnikove k vhodu in na osrednje podzemno parkirišče, servi-

snj iz Šentjernejske v podzemno parkirišče študentskih domov. Iz obeh podzemnih garaž vodijo stopnišča neposredno v objekte. Dovoz urgentnih in dostavnih vozil je po krožni, sprehajalni poti za pešce in kolesarje. Avtomobilski promet je izločen, zavestna odločitev, da je kampus domena pešcev in kolesarjev, se sklada z napredno okoljsko držo.

V topografijo odločno vstavljena ploščad vodi od vhoda v kampus v njegov iztek; pot spremljajo presledki različnih stavbnih gmot, ki členijo vhodni, univerzitetni in študentski trg pred domovi. Podolgovata ploščad povezuje vse objekte v kampusu in deluje kot njegova tehnična infrastruktura. Urejena je v obliki dejavne, večnamenske površine in oblike prostorno teraso nad iztekem doline. V osredju kampusa izoblikujejo zavod (ZVKD), športna dvorana in rektorat pomensko in programsko težišče. Tukaj je glavno prizorišče, ki lahko poraja za univerzitetno okolje zelene socialne interakcije.

Glavna značilnost predlagane strukture je, da ustvarja pogoje za povezanost med urbanistično, krajinsko zasnovo in oblikovanjem arhitekture. Zasnova omogoča fazno gradnjo, med katero se struktura razveja in gosti, osnovne poteze zazidave pa ohranjajo. Osrednje parkirišče se lahko razširi proti sredini, objekti fakultet se dozidajo navzven in navzgor proti gozdnemu robu.

Struktura omogoča razvoj objektov v različne smeri, v globino, širino in dolžino. Podolgovata krila se zgostijo in osredinjajo okoli jeder. Na ta način oblikujejo avtorji različna stavbna telesa v obliki črke L, Z, H, ki se z dozidavami razvejujejo v stavbno strukturo. Problem dolgih hodnikov rešujejo vmesna stopnišča in prečne povezave preko vstavljenih volumnov oziroma razširitev etaž v razne večnamenske prostore in preddverja. Oblikovanje arhitekture ni naglašeno, stavbna krila imajo lahko, transparentno, dvojno fasado, ki daje sodoben tehnični izgled. Strešne površine nad prvim nadstropjem so oblikovane v obliki mozaika zelenih in lesenih teras.

Krajinska zasnova temelji na prepletanju samoraslega in oblikovanega zelenja. Presledki krajine se tesno prežemajo z arhitekturo, zgoščeno stavbno strukturo rahljajo presledki in atriji. Obstoječe zelenje, ki se vrinja v strukturo, dopolnjujejo vzporedne zasaditve drevoredov, ki spremljajo osrednjo ploščad in nakazujejo glavno smer gibanja v kampusu do študentskih domov, zaslonjenih z visokim drevjem. Vadbena stadiona in športna igrišča v zelenju so razpostavljena v odprt prostor pod domovi, ki postane privlačno stično območje in hkrati ločilni pas med Žabjo vasjo in kampusom. Preko športnega parka se presledki zelenja, ki obdaja domove in jih

ločuje od fakultet, izteka v kotanjasto dolino proti mestu. Horizontalno razložena zazidava se kljub ortogonalni geometriji dobro prilagaja konfiguraciji terena. Proti gozdni krajini ni zamejena, ampak se z njo prehodi zelenja in presledki med stavbami povezuje in prežema. Odločna zasnova se ne spogleduje s topografijo, ampak se ji diskretno prilagaja, ne da bi se pri tem načela celovitost strukture. Organizacija funkcij in postavitev v prostor se dopolnjujeta.

Zasnova celote je pregledna in enostavna, omogoča enostavno orientacijo, ki jo zagotavlja osrednja ploščad, presledki zelenja in smeri zidave. Arhitektura je sodobna in racionalna. Energetska zasnova predvideva smiselno kombinacijo centralne in lokalne oskrbe, predvideno je energetsko učinkovito ogrevanje in hlajenje. Namesto plastičnih oblik stavbnih teles ustvarjajo kvaliteto arhitekture raznoliki, lepo oblikovani ambienti v prazninah med stavbnimi krili, v atrijih, preddverjih in zračnih prostorih. Predlog združuje dobre rešitve sorodnih zasnov strnjene kampusa in jih s premišljeno postavitvijo na južni rob območja uspešno nadgrajuje.

S svojo razvedenostjo in odprtostjo, kar je sugeriral razpis, ponuja dobro podlago za sodobno, v naravo včlenjeno univerzo.

Elaborat s šifro 13 (2. nagrada)

Projekt odlikuje izredna delanost in poznavanje problematike območja in mesta ter predlogi tako za ožje, kot za širše območje.

Projekt razmešča programe na tri jedra in tri lokacije. Najbolj intenzivna zazidava je na južnem Drgančevju, ob njej je jedro študentskih domov, precej bolj oddaljeno proti severu pa je skupni programi (šport, rektorat, reprezentanca). Glavna aglomeracija, jedro I je pozidano v mrežno atrijski strukturi, ki se lahko fazno širi od začetne faze, ki jo predstavlja akademski trg in stavbe predavalnic.

Komisija ocenjuje kot zelo pozitivno domišljenost vseh nivojev projekta od makro do mikro merila, reprezentativni nastop silhuete univerze v smeri križišča in domišljenost funkcij

Komisija je bila kritična do razdalje, ki je nastala z alociranjem skupnih programov na severni del, čeprav to tvori vmesno lokacijo na relaciji univerzalnemesto.

»Univerzitetne institucije« v I. jedru so zasnovane v racionalni ortogonalni urbani mreži systemskega tipa, ki se navezuje na »Akademski trg«, prometni »terminal« in poudarjeno pešpot v smeri S-J. Isto velja za obe drugi jedri. Obstoječe in rekonstruirane ter nove ceste za motorni promet so zasnovane tako, da onemogočajo prehod mestnega tranzitnega prometa, kar pa hkrati vpliva na delno nepreglednost

prometne mreže. Prometna navezava 3. jedra, ki je dislocirano in postavljeno v zahteven teren, ni v celoti prikazana. Vendar ne gre prezreti, da je 3. jedro, ki je sicer izven začrtanega areala kampusa, polno simbolnih in drugih vsebinskih nabojev višjega reda ter poskuša ovrednotiti izpostavljenost lokaciji v širši strukturi mesta in v kontinuiteti sistema zelenih površin med Šajarsjem in Ragovim logom oz. Krko.

Zanimiva je možnost začasne ohranitve starih in delno nesmotno prenovljenih vojaških objektov. Faznost izgradnje je prikazana prepričljivo, čeprav obsega posameznih faz trenutno še ni mogoče trdno opredeliti. Vsa programska jedra razčlenjene zasnove so arhitekturno tipološko podrobno in pregledno obdelana, tako z vidika funkcionalnosti, kakor tudi v svoji prostorsko plastični obliki. Pri tem projekt nudi gradacijo gabaritov in arhitekturne poudarke, ki določajo urbanistično oblikovalske in krajinsko oblikovalske prvine.

Arhitekturni izraz je poenoten, zlasti v jedru I. Grajene struktura jedra I je zelo povezana in je predvidena tudi avtorsko poenotenje, česar se je težko držati v dolgoročni faznosti. Arhitekturni izraz tudi omejuje nadaljnjo svobodnejše razmeščanje novih stavb ob spreminjajočih se potrebah, menjavanju projektantov in naročnikovih zahtev.

Projekt se vsaj v začetnih fazah umika dosedanja pozidavi, kar je zelo zanimiva rešitev. Za delovanje v začetnih fazah je razdalja med tremi jedri lahko zelo negativna.

Projekt na zanimiv način povezuje peš poti med univerzo in centrom mesta, saj je prehod preko Levičnikove ceste predviden na severnem robu gozda, kar sicer pot od ostalih jeder do centra mesta nekoliko podaljšuje. Zaradi razdalje med jedri je v projektu predvidena dodatna vzporedna cesta do severnega jedra. Cest v območju je relativno veliko.

Zelo dognan in izviren projekt z največjim potencialom za oblikovanje prepoznavnosti. Idealen je za ravninski svet, na razpisani lokaciji pa bi se s svojo kompaktno, navznoter naravnano zasnovo težko prilagodil njeni razviti topografiji. V krajinski prostor se umešča kot zaprt sistem. Za univerzitetno središče, zlasti za njegovo boljše preglednost in orientacijo, bi notranja organizacija potrebovala večjo razčlenjenost

Elaborat s šifro 10 (3. /znižana/ nagrada)

Objekti so razvrščeni ob glavni prometnici v štiri sklope, ki sledijo razgibanosti krajine. V sredini ustvarjajo gozdno jaso s trgov, ki predstavlja osrednji prostor kompleksa univerze.

Programi so razvrščeni v štiri logične sklope tako, da so študentski domovi postavljeni v

sredino, zahodno od njih je javni del programov z depoji in ZVKD, vzhodno so fakultete, južno pa športni del programov z osrednjim trgov in rektoratom.

Predlog je poskus kako z raztrgano zasnovo odgovoriti na drobno konfiguracijo terena. Oblikovanje roba in štirih, ambientalno različnih trgov, je izhodiščna ideja predloga. Takšna zasnova omogoča različne tipologije zazidav. Pri čemer ima severni del zaradi treh morfološko diferenciranih celot kvaliteto v tvorjenju različnih ambientov, južni del pa severnega delno zanika, saj ni oblikovan z isto občutljivostjo do okolice. Urbanistična shema je odprta ter umeščena v gozd tako, da le ta steče skozi.

Faznost je omogočena s postopno gradnjo kompleksa, blok za blokom.

Predlog ima eno prometnico, ki deloma izkorišča obstoječo cestno mrežo ter povezuje Šentjernejsko in Levičnikovo cesto. S tem tvori dva enakovredna vhoda v kompleks univerze. Mirujoči promet je delno v podkletenih delih kompleksa fakultet, delno pa z obsežnimi parkirnimi površinami na prostem južno, ob osrednji prometnici. Lociranje parkiranih površin in pešpoti, navezanih v smeri sever-jug, omogoča segregacijo prometa. Parkiranje na prostem vidimo kot izziv predloga kljub temu, da je veliko parkirišče moteče. Zaradi prometnice, ki preseka kompleks, je obremenjenost s hrupom, pomankljiva pa je tudi prometna varnost. Vendar pa je zaradi preproste prometne infrastrukture predlog ekonomičen in praktičen.

Predlog poskuša v čim večji meri izkoristiti reliefne danosti ter gradi na organskem izmenjavanju med grajenim in naravo. Objekti so vmeščeni v gozd, ki je izpostavljen kot izrazita kvaliteta in identiteta prostora. Razmerje med drevnino in čistino pa je tretirano kot način orientacije v prostoru tako, da drevesa povečujejo doživljajsko vrednost gibanja po čistini. Zasnova, ki poudarjeno poskuša razviti prilagoditveni pristop in je v tem pogledu odraz tretje, povsem drugačne filozofije urbanizma v gozdnatem krajinskem prostoru. Vendar pa je razmestitev glavnih tematskih sklopov preveč razpršena.

Predlog omogoča izgradnjo centra AMZS ob Levičnikovi cesti s tem, da prenese osrednji del življenja univerzitetnega kompleksa v notranjost gozda.

Natečajni elaborat številka 11

UNIVERZA V NOVEM MESTU - VELIK KORAK NAPREJ

PROF. MAG. BRACO MUŠIČ

Z vztrajnim razvijanjem različnih visokošolskih in višješolskih programov, z zagotovitvijo ustreznega zemljišča v Drgančevju, z uspešno izvedenim urbanistično-arhitektonskim natečajem za univerzitetni kampus in z naročilom lokacijskega načrta je bil v zadnjem letu storjen velik korak naprej.

Zelo pomembna okoliščina pa je tudi v vzporednem poteku dejavnosti, ki imajo za cilj izdelavo regionalnega razvojnega programa za Dolenjsko in Belo Krajino. Ne more biti nobenega dvoma o tem, da bo tak program lahko najboljši širši in dolgoročni okvir vsem našim prizadevanjem za bodočo, po možnosti popolno in moderno zasnovano univerzo.

Kljub temu, da je bilo za izvedbo natečaja odmerjeno le malo časa, smo dobili dober prvonagrajeni projekt arhitektov Vojteha Ravnikarja in Roberta Potokarja ter še vsaj tri ali štiri projekte, ki odlično rešujejo zasnovo kampusa z različno poudarjenimi formativnimi značilnostmi sodobne arhitekturne misli. Pri tem mislim na dosledno izpeljano misel »arhitekturne infrastrukture« v eni skrajnosti in občutljivost za krajino v drugi.

Koncept kampusa je za naše razmere nov in pomeni vnaprejšnje zagotovilo, da bomo na univerzo v celoti gledali kot na *universitas* in na univerzo kot socialno-prostorsko skupnost z razvejanimi interdisciplinarnimi in transdisciplinarnimi interakcijami in s sinergijami različnih intelektualnih tokov in izzivov, ki omogočajo fleksibilne in inovativne študijske programe manjših skupin in celo posameznikov. Prav v tem pogledu je zelo dragocena valorizacija geografske lege Novega mesta med Ljubljano in Zagrebom ter v težišču sorazmerno velike slovenske regije. Tudi v širšem merilu Evrope in evropske regije, ki ji pripadamo, bo ta koncept pravi izziv in bo zaslužil pozornost, kakršno naj imajo nacionalni gospodarski in kulturni projekti najvišjega reda. Zakaj govorim o tem v sosesedju z natečajem in izbranimi oziroma nagrajenimi projekti? Predvsem zato, ker opisana naravnost bodoče univerze terja odlično arhitekturo. Ustrezni pogoji bivanja in dela v kampusu pa bodo tudi stimulans dobrim pedagoškim, raziskovalnim in drugim kadrom kot pglavitnim dejavnikom kakovosti ustanove.

V tem trenutku je najvažnej-

še to, da izbrani projekt z najširšo podporo razvijemo v njegovi dobrih platih in da ne dovolimo prevlade novih ali dodatnih »idej«, ki bi lahko negirale kakovost zasnove. Nekaj takega je žal tudi zamisel izgradnje cestne bližnjice s Šentjernejske na Levičnikovo cesto, ki bi razvrednotila bivalni in delovni ambient kampusa, zelo prizadela izrazno pojavnost na koncu kraške vrtače in na gozdnem robu Drgančevja oziroma v sami krajinski legi in verjetno vzpodbudila tudi nadaljnje neplanske gradbene posege.

Takoj za tem bo potrebno, tako na ravni občine in regije kot države, pospešiti priprave projekta izgradnje nove vzhodne obvoznice, tudi zato, da bi prav usmerili izgradnjo (začasne) priključka nove avtoceste na Seidlovo (Ločensko) cesto in omogočili ustrezne prometne sanacije v območju Cikave in severnega vznožja Drgančevja (za boljšo prometno funkcijo ceste Novo mesto - Šentjernej). Postopna izgradnja nove vzhodne obvoznice tudi proti jugu od Cikave bi pomenila tudi bistveno izboljšanje problematike Revozove logistike! Le-ta pa pomeni hkrati prometno razbremenitev križišča v Žabji vasi ter okoljevarstveno razbremenitev tega območja.

Pričakujem, da bo sprejeti lokacijski načrt, in še bolj zastavljeni dogovor v zvezi z denarno pomočjo Evropske unije, omogočil začetek izgradnje »embrionalnih« jeder bodočih univerzitetnih programov in s tem močno vzpodbudil oblikovanje novih interesnih skupin oziroma stopnjevanje privlačne moči nove slovenske univerze.

Naj se še za hip vrnem k rezultatom natečaja. Dober odziv in kakovostni presežek sta pokazala, da so vsi, poudarjam, vsi projektanti razumeli nalogo in vložili velik strokovni in fizični napor. Velika večina prispelih projektov kaže preseganje provincialne zamejenosti, ki so jo morda nekateri pričakovali. Pragtako pa ni bilo depasiranih ekskurzov v znanstveno fantastiko ali puhlo monumentalnost. Nekateri projekti so se pozorno lotili tudi programskih in funkcionalnih relacij do obstoječega mestnega jedra, o čemer bo zagotovo še veliko idej in predlogov v desetletjih, ki so pred nami. Lokacija v Drgančevju in spoznanje o potrebi konsolidacije urbane strukture v

vzhodnem delu mesta nam zagotavljata, da ne razvijamo tukaj v organizmu mesta, temveč seme urbane akulturacije socialne skupnosti in prostorskih struktur. Skratka, osebno sem z rezultati natečaja zelo zadovoljen in prosim vse razpravljalce o osnutku lokacijskega načrta in o drugih tekočih nalogah, da sledijo skupnemu in javnemu interesu bolj kot ožjim interesom.

IZZIV ZA MLADE USTVARJALNE LJUDI

PROF. DR. MIHA JAPELJ

Uvodna razmišljanja

Izredno dinamični in bliskoviti razvoj Dolenjske je danes v izredno vidnem in v vsej Sloveniji razpoznavnem vzponu. Naša širša regija Dolenjske (večkrat povsem napačno imenovana tudi jugovzhodna regija) spada med gospodarsko in družbeno najrazvitejše regije v Sloveniji.

Živimo v novem tisočletju, v času, kjer bo za uspešne poslovneže, gospodarstvenike, raziskovalce, zdravnike, profesorje, inženirje, obrtnike in sploh za vse ljudi ključnega pomena moderna izobrazba, znanje, vrhunska strokovna specializiranost in usposobljenost. Zato je smotno načrtovanje šolstva na vseh stopnjah izobraževanja za našo Dolenjsko in konkretno za naše Novo mesto bistvenega in usodnega pomena. Pri naši nadaljnji rasti moramo zagotoviti optimalne pogoje za dinamičen razvoj izobraževanja mladih ljudi, ki jih bomo v naši zelo razviti regiji v bližnji prihodnosti še kako potrebovali.

V Novem mestu, na Dolenjskem in v Beli krajini si že več kot deset let prizadevamo, da bi si končno ustvarili osnovne pogoje za delovanje in uresničevanje visokošolskega in univerzitetnega študija. Danes v Novem mestu uspešno delujejo in poslujejo višji in visokošolski študiji v ustanovah, kot so Visoka šola za upravljanje in poslovanje, višje strokovne šole za strojništvo, za elektroniko, komunalo, promet, kmetijstvo, za poslovne sekretarje in druge.

Razvoj visokošolskega in višješolskega študija usmerjamo in spodbujamo na različnih »nivojih« in v različnih ustanovah, institucijah, organizacijah, društvih, svetih, zborih, odborih, pododborih, komisijah, v stalnih in »ad hoc« službah in še morda kje. Tu velja naštetih vsaj naslednje: Razvojno-izobraževalni center Novo mesto, Visoka šola za poslovanje in upravljanje, Visokošolsko središče Novo mesto, Šolski center Novo mesto, Ekonomska šola Novo mesto, Kmetijska šola Grm, Mestna občina Novo mesto, Svet Visokošolskega središča Novo mesto, Projektni svet za ustanovitev univerze v Novem mestu, Društvo Akademsko pobuda Univerza v Novem mestu in seveda tudi naše Društvo Novo mesto.

Na žalost pa moram(o) ugotoviti, da je medsebojno sodelovanje imenovanih činiteljev slabo, med seboj neuskkljeno in nepovezano. Naša prizadevanja niso aktivno podprta v širšem družbenem okolju. Mnogi gospodarstveniki in številni, zlasti lokalni politiki so polni vznesenih, velikih besed in velikih napovedi o naši novi univerzi; toda na mojo veliko žalost in razočaranje predvsem takrat, ko gre le za njihovo osebno promo-

cijo. Do sedaj ni bilo opaziti nobene ustrezne koordinirane akcije, skupnih ciljev, skupnih prizadevanj, »lobiranja« pri ustreznih republiških ustanovah, pri slovenskih univerzah, pri »naših« politikih, županih, poslancih in ministrih. Ni bilo ključnih (dovolj drznih in agresivnih) ljudi, ki bi znali potegniti naš voz, našo Univerzo naprej. Na moje razočaranje nismo znali spodbujati mladih ustvarjalnih strokovnjakov in jih nekaj tudi dejansko aktivno zaposliti. Zato moramo zdaj pritegniti vse ambiciozne in pogumne mlade strokovnjake, ki bi vnaprej začutili svoje nove priložnosti pri ustvarjanju nove univerze, takšne, ki bodo osebno želeli postati univerzitetni učitelji, raziskovalci, dekani v novih fakultetah in v možni bodoči novi univerzi.

Društvo Akademsko pobuda Univerza Novo mesto

Društvo Akademsko pobuda Univerza Novo mesto smo osnovali 29. junija 1995. Na naše takrat številne seje so prav radi prihajali številni vrhunski strokovnjaki in univerzitetni profesorji, naši rojaki z Dolenjske in iz Bele krajine. Takrat smo bili vsi člani društva zelo dejavni in pripravili vrsto preliminarnih programov za različne smeri univerzitetnega oz. visokošolskega študija, kot so:

- načrtovanje zdravilnih učinkovin,
- sodobne »High-Tech« tehnologije v kemiji, farmaciji in fermentaciji,
- biotehnoški univerzitetni center,
- poslovanje in upravljanje,
- politehnika,
- arhitektura in urbanizem,
- humanistične in druge vede.

Nekateri programi bi bili lahko uresničljivi v okviru dodiplomskega študija, nekateri pa v oblikah podiplomskega magistrskega študija. Zanimivo je poudariti, da so bili ti programi za tisti čas izrazito sodobni in so pravzaprav prehiteli programe celo z naših »klasičnih« univerz. Nekaj teh programov smo danes posodobili in jih tudi primerno dopolnili.

Društvo Akademsko pobuda Univerza Novo mesto naj bi čim prej pomladili z danes zelo mladimi uspešnimi in vidnimi strokovnjaki, ki imajo naše »korenine«. Ti se bodo lahko na različne načine aktivno vključevali na eni strani v neposredno vodenje in delo samega društva in po drugi strani v različne strokovne skupine, ki bodo pripravljale nove študijske programe za univerzitetni študij.

Društvo Novo mesto

Društvo Novo mesto je vedno aktivno podpiralo vse akcije

in vsa prizadevanja za načrtovanje, uresničevanje in rast celotnega šolstva v Novem mestu. Upravni odbor društva in številni aktivni člani vedno s simpatijami spremljajo ves razvoj višjega in visokega šolstva v naši regiji. Nekateri pa so pripravili že vrsto strokovnih razprav, predavanj in objav v nekaterih revijah, knjigah in v časopisju. V letu 1996 je društvo organiziralo in izvedlo zelo odmeven simpozij z naslovom Mesto, vloga, pomen in razvoj Novega mesta v prihodnjem tisočletju. Simpozija se je udeležilo veliko število znanih univerzitetnih profesorjev in vrhunskih strokovnjakov iz vse Slovenije, intelektualcev in občanov iz Novega mesta in iz drugih dolenjskih občin. Na simpoziju smo tudi uspešno predstavili nove programe in načrte pri uveljavljanju visokošolskega študija in možnosti za ustanovitev »četrte« slovenske univerze. Takrat še »četrte«, ki pa je danes na moje in naše razočaranje ustanovljena že druga.

Društvo Novo mesto je letos 27. oktobra organiziralo uspešen pogovorni večer, na katerem smo številni člani poglobljeno razpravljali o kompleksni problematiki razvoja univerze. Prof. Braco Mušič je predstavil rezultate urbanistično-arhitekturnega natečaja za bodočo izgradnjo univerzitetnega kampusa na rezervirani lokaciji Drgančevje. Pri obravnavanju predvidenih razvojnih programov pa se je razvila široka in polemična razprava. Ugotovili smo, da je nujno potrebno za nadaljnje delo pri razvoju univerze pomembnejše aktivnosti profesionalizirati in bolj pregledno urejati celotno področje financiranja. Potrebno bo posvetiti posebno skrb štipendiranju mladih kadrov in jim zagotoviti čim boljše izobrazbo in usposabljanje na domačih in predvsem na tujih univerzah in vidnih ustanovah. Pripravljati moramo več novih programov za razne oblike univerzitetnega študija. Programi naj bi bili prilagojeni razvoju našega naprednega gospodarstva. Zelo primerna pa bi bila priprava in edicija ustrezne publikacije, v kateri bi predstavili naše dosežke in opisali ostala pripravljena gradiva (kronologija, študijski programi, urbanistično-arhitekturni natečaj za izgradnjo univerzitetnega kompleksa itd.).

Visokošolsko središče Novo mesto

Uspešen razvoj višjega in visokega šolstva v Novem mestu in v njegovi širši regiji je pomembno prispeval k ustanovitvi Visokošolskega središča, ki ga je leta 2002 na pobudo Visoke šole za upravljanje ustanovilo 19 velikih in večjih podjetij iz naše širše regije in Mestne občine Nove me-

sto. 28. januarja 2002 pa je bil ustanovljen še Svet Visokošolskega središča Novo mesto, katerega osnovni namen je bil pripravljati najustreznejše in našemu gospodarstvu kompatibilne študijske programe.

Na številni sejah in sestankih smo izbrani strokovnjaki pričeli z vsemi dejavnostmi pri ustanavljanju Visoke šole za tehnologije in sisteme in Visoke šole za pravo. Izdelali smo obširne elaborate z vsemi ustreznimi učnimi smerni in programi in jih že posredovali Republiškem svetu za šolstvo v dokončno odobritev. Pri naših študijskih programih na področju visokega šolstva smo upoštevali sodobna načela bolonjske deklaracije in mednarodnega kreditnega sistema pri študiju na raznih univerzah.

Bodoča Univerza Novo mesto ima že odobreno lokacijo v Drgančevju

Visokošolsko središče, Društvo Novo mesto, Projektni svet za izvedbo projekta univerze v Novem mestu in društvo Akademsko pobuda Univerza v Novem mestu pa so se tudi aktivno vključevali v »dogodke« in razprave na Mestni občini Novo mesto v zvezi z izdelavo in dopolnitvami obstoječih prostorskih aktov Mestne občine Novo mesto pri programski zasnovi Drgančevje. Vsi smo se trmasto in zavzeto prizadevali, da je postalo območje Drgančevja rezervirano za bodočo univerzo v Novem mestu. Naša stališča smo posredovali Mestni občini in pri tem vztrajali na uresničevanju obstoječih prostorskih aktov urbanistične zasnove iz leta 2002. Pomembno je bilo poudariti, da je ustanovitev Univerze v Novem mestu ena temeljnih strateških usmeritev v Regionalnem razvojnem programu za JV Slovenijo do 2006 in v Strategiji razvoja Mestne občine Novo mesto ter je skladna s strategijo razvoja visokega šolstva v Republiki Sloveniji (Nacionalni program visokega šolstva). V preteklem letu smo naredili v vsebinskem pogledu temeljne korake za razvoj novih visokošolskih zavodov. Izdelana sta elaborata za ustanovitev dveh novih visokošolskih zavodov, ki se bosta vključila v višješolsko in visokošolsko mrežo šol v Novem mestu. Novo nastala zavoda zagotavljenih prostorskih pogojev za svoje delovanje. Rešitev vidimo v izgradnji objektov na prostoru, rezerviranem za nastanek univerze

Projektni svet za izvedbo projekta univerze v Novem mestu

V letu 2003 so ustanovili Projektni svet za izvedbo projekta univerze v Novem mestu. Projektni svet je na svojih dosedanjih sejah oblikoval več pomembnih stališč, ki se nanašajo na pripravo in zasnovo programov Visokošolskega središča. Skupaj

z člani društva Akademsko pobuda Univerza Novo mesto je organiziral posvet 28. maja 2004, ki se ga je udeležilo veliko predstavnikov iz gospodarstva, poslancev iz naše regije, šolstva in društva Akademsko pobuda Univerza Novo mesto. Mestni občini Novo mesto smo posredovali naslednja ugotovitve in sklepe:

- Skladno s 4. členom akta o ustanovitvi Visokošolskega središča Novo mesto bodo vsi novi visokošolski zavodi v regiji in novi visokošolski programi nastajali v okviru Visokošolskega središča Novo mesto.
- Za delo Visokošolskega središča se zagotovijo materialni in kadrovske pogoje.
- Zemljišča za izgradnjo univerzitetnega kampusa bo zagotovila Mestna občina Novo mesto.
- Imenuje se projektna skupina za pripravo idejne in projektne dokumentacije za izgradnjo prostorskih kapacitet.
- Imenuje se projektna skupina za pripravo visokošolskih programov.
- Imenuje se projektna skupina za ustanovitev razvojno raziskovalnega inštituta.

V Sloveniji mora biti več univerz

Številni strokovnjaki in razumniki v Sloveniji in v Novem mestu smo še vedno prepričani, da bi moralo biti v naši Sloveniji, ki ima 2 milijona prebivalcev, bistveno več univerz, kot jih imamo danes. Torej manj gigantskih velikih univerz (dve naši univerzi sta »velika dinozavra« tudi v svetovnem merilu) in več manjših, fleksibilnejših, specializiranih in sodobnejših univerz. Takšnih univerz, ki bi omogočale najustreznejše izobraževanje za mlade ljudi, in to na področjih, ki so za naše ožje okolje ključnega pomena. Tako ravnajo že na Finskem, kjer je 18 univerz pri 6.5 milijonih prebivalcev, v Honkongu, kjer je pri 8 milijonih prebivalcev že 90 univerz, v ZDA, na Irskem, Singapurju, v Južni Koreji in še druge.

Ustanavljanje novih visokošolskih središč, posebnih specializiranih fakultet in novih univerz prav gotovo spada med sodobna slovenska prizadevanja za decentralizacijo v visokem šolstvu. Naši novi programi in novi visokošolski centri bodo zanesljivo vnašali nove pristope in tudi konkurenco do klasičnih programov (v treh) slovenskih univerzah. Bodoči programi bodo vplivali kot katalizator pri prenovi slovenskega visokega šolstva, ki naj bi bilo še bolj razvojno naravnano in usklajeno z najpomembnejšimi razvojnimi programi slovenskega gospodarstva.

Za ustanovitev nove slovenske univerze imamo v Novem mestu velike in odlične komparativne prednosti: zelo uspešno gospodarstvo, že kar urejeno infrastrukturo (knjižnica, muzej, ar-

hivi, Kulturni center), razvito razvojno-raziskovalno dejavnost v Krki, Revozu, Trimu, Novolesu in v drobnem gospodarstvu. Tudi v občinah Metlika, Črnomelj, Trebnje in še kje je gospodarska in družbena dejavnost na zadovoljivi višini. Novo mesto, Dolenjska in Bela Krajina imajo izredno bogato ustvarjalno, gospodarsko, kulturno in zgodovinsko tradicijo. Mnogi naši slavni rojaki, znanstveniki, umetniki, raziskovalci so se vidno uveljavili v Sloveniji in drugje po svetu. Spadamo med gospodarsko najrazvitejše regije v Sloveniji. Skratka, v Novem mestu imamo vse danosti za ustanovitev nove slovenske univerze.

Posebej moram poudariti, da bomo uspešni, le če bomo prav vsi delovali med seboj usklajeno, da ne bomo podvajali naših dejavnosti in ustanovljali nepotrebne nove institucije ali ustanove. Obstoječim in že registriranim ustanovam pa moramo dati in zagotoviti optimalne pristojnosti, ki bodo ustrezale naši premišljeni in novi, dogovorjeni strategiji razvoja bodoče univerze v Novem mestu.

Z uresničitvijo naših programov visokošolskega in univerzitetnega študija bo Novo mesto in naše širše okolje zaživelo v drugačnem, bolj spodbudnem utripu, k nam bodo prihajale nove generacije študentov. K nam bo prišla mladost, novi izzivi, nova pričakovanja, nova upanja, nove generacije strokovnjakov, novi gospodarski in poslovni programi in tudi nov, plemenitejši kulturni in ustvarjalni svet. K nam naj torej pride nova svetloba in novo upanje.

GOSPODARSTVO IN UNIVERZA

JOŽA MIKLIČ

Razvoj v preteklosti je pokazal, da vsako praktično delo zahteva nenehno dopolnjevanje znanja in prilagajanje ali celo spreminjanje osnovnega, formalno priznanega poklicnega znanja. Še ne tako davno v preteklosti je zdravnik zdravil bolnike, danes pa lahko tudi prodaja zdravila in raziskuje tržišče. Imamo zelo uspešne gozdarske inženirje v kozmetiki, da ne govorimo o ekonomistih, ki so se iz računovodij transformirali v revizorje, cenilce premoženja, inšpektorje, managerje, medijske strokovnjake, analitike, direktorje, politike in še bi lahko naštevali. Če bi jim zastavili vprašanje, kje in kako so dograjevali svojo formalno izobrazbo, da so bili kos svojim nalogam, bi jih zelo malo omenilo šole, ki so jih obiskovali. Danes pretežni del dopolnilnega znanja izhaja iz izkušenj, delno tudi na račun slabše kakovosti delovanja oziroma poslovanja.

In kako bo s pridobivanjem poklicnega znanja v prihodnje? Razveseljivo je poslušati mnenja strokovnjakov, ki so oblikovali Strategijo razvoja Slovenije, da bodo prioriteta vlaganja v človeški kapital oziroma v izboljšanje izobrazbene strukture in povečanje stopnje delovne aktivnosti, kar je možno razumeti, da bodo šole v prihodnje bolj in v večji meri servisirale potrebe gospodarstva in drugih predvsem po novih in operativni potrebnih znanjih. Da bi dobili čimbolj otipljivo podobo o tem, kakšna znanja bodo izobraževalne institucije morale zagotavljati v prihodnje, pogledimo nekaj gospodarskih napovedi.

Poslovna napovedovanja prihodnosti nakazujejo, da se v vseh dejavnostih izjemno hitro spreminjajo tehnološki in tržni

temelji delovanja. Kemija se združuje z elektroniko in programsko opremo, farmacija z modo, avtomobilizem z oblikovanjem in finančnimi spretnostmi. Preobilju se družba izogiba tako, da stvari združuje na nove, čudne načine: zabavno učenje, antibakterijska oblačila, elektronska pošta, hrana z dodatki zdravil in tako naprej. Nastaja *sprotna družba*, ki nas sili v sprotne rešitve, kot so poslovanje preko povezanih sistemov in dobavnih verig brez zalog, sprotne določanje cen, ustvarjanje blagovnih znamk in nenehno iskanje novih informacij. Pogosto stroški za informacije, kaj bi pritegnilo pozornost vsega sitih in čedalje zahtevnejših kupcev, že stanejo več kot dejanska proizvodnja izdelka. Vstop v posamezne panoge je vedno bolj odprt, podjetja delujejo v različnih panogah, da lahko uporabljajo pretežni del svoje sposobnosti, ne pa fizična sredstva, saj ta prepuščajo dobaviteljem po vsem svetu. Naš odnos z enim in istim podjetjem lahko hkrati vsebuje elemente sodelovanja, konkurence, nabave in nakupa. Ljudje se združujejo po nazoru in sposobnosti in delujejo globalno: ekonomisti, arhitekti, hekerji, inženirji, glasbeniki in drugi črpajo svoje spretnosti in nazore v globalni skupnosti, imajo svoj jezik, način oblačenja, znake, simbole, toteme, rituale... (1). V Evropski uniji je uveljavljena tehnološka platforma, po kateri so izbrana tehnološka področja skupnega pomena, kot npr. gorilne celice in nanoelektronike, mobilne in brezžične komunikacije, inovativna medicina, oskrba z vodo, biotehnologije ter rastlinske genomike, gradbeništvo. V razpravah o strategiji razvoja Slovenije je bil dosežen strokovni konsenz podjet-

ji, raziskovalnih organizacij, posameznih ekspertov ter državnih in paradržavnih institucij o tem, da so za prihodnost Slovenije najpomembnejša področja informacijske in telekomunikacijske tehnologije, biotehnologija, farmacija in živilstvo, materiali, okoljske tehnologije in trajnostno gospodarstvo, promet in mobilnost, trajnostna gradnja, medicina in vseživljenjsko učenje (2). Vedno bolj prevladuje prepričanje, da bo uveljavljanje novih tržnih in tehnoloških izzivov zahtevalo prenovno vodenja in upravljanja podjetij. Managerji prihodnosti bodo morali znati spodbujati željo v ljudeh po preskušanju novih stvari in izzivovanju obstoječih, tudi dobro stoječih dejavnosti. Njihov uspeh bo odvisen od radovednosti sodelavcev in njihove želje po eksperimentiranju. Odprtost managementa za spremembe ter njegov nenehni dvom v izpostavljeni red in stabilnost bo pomembno spodbujalo uveljavljanje in trženje storitev. Vodje bodo morali iskati odlične poslovne modele, da bodo čim bolj obvladovali tveganja, hitro odkrivali priložnosti in se osredotočili na izdelke in storitve s tržnimi prednostmi. Morali bodo biti vizionarji, ki bodo znali od zaposlenih in svojih strank zbrati dobre zamisli, ocenjevati in presojati s transparentnimi merili ter vizijo prevajati v konkretne, realistične in rokovno natančno načrtovane korake na poti do idejnega načrta, projekta, pristojnosti, vtirov sestavin ter financiranja. V visoko storilnih timih bo moralo biti dovolj večšin in sposobnosti za trženje, tehnologijo ter raziskave in razvoj kot tudi socialnega, tehničnega in finančnega znanja. Za tako delo bodo potrebovali bogato operativno znanje, sposobnost za hitro odločanje in ukrepanje ter precejšnje večšine usklajevanja timov... (3)

Opozorila v prihodnost zadržati ljudi so številna tudi za področja upravljanja lokalnih samouprav in države, njihovih strokovnih služb, zavodov in javnih podjetij.

Izzivi prihodnosti nalagajo pedagoškim strokovnjakom in starem najzahtevnejše naloge; prvi morajo ponuditi izobrazbene programe, s katerimi bodo omogočali pridobivanje v prihodnje potrebnega znanja, drugi pa morajo temeljito razmisliti, v katere izobrazbene programe bodo usmerjali nove rodove. Pričakovati je, da se bo poučevanje temeljnih znanj, kot so matematika, fizika, kemija, tuji jeziki, osnove gospodarjenja in vodenja ter obvladovanje medsebojnih odnosov, razširilo v vse izobraževalne programe in bodo ta znanja v potrebnem obsegu pridobili vsi poklici. Potrebno pa se bo na novo opredelilo in se v večji meri načrtno in ciljno sporazumevati s kapitalom o zagotavljanju in načinu pridobivanja dodatnih poklicnih, specifičnih in praktičnih znanj, kot so npr. antibakterijske tkanine,

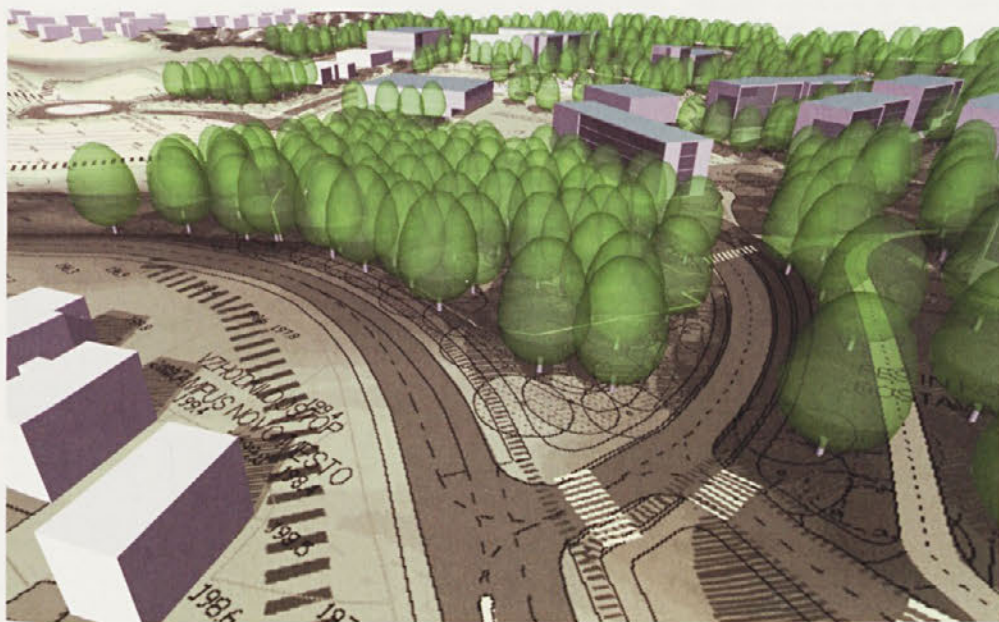
industrijska mikrobiologija, analiza tveganj ... Nenehno se bo povečevala potreba delodajalcev in želja delojemalcev po sodelovanju z šolami, zlasti z fakultetami, pri katerih se je možno konzultirati in ki s prakso delujejo tudi vzgojno-svetovalno. Šole bodo morale imeti boljši pregled nad znanjem, ki nastaja v praksi, in ga organizirano posredovati zainteresiranim na seminarski način, v modulih, s specialističnim študijem ali na kakšen drug primeren način.

Iz teh in podobnih razlogov ni slučajno, da v Sloveniji potekajo živahne priprave na širitev izobrazbenih zmogljivosti še posebno visokošolskega študija. Tudi v Novem mestu ni drugače in z velikim zaupanjem se oziramo na Visokošolsko središče, ki so ga prav zaradi porajajočih se novih potreb že pred leti ustanovili poleg Mestne občine še Krka, Trimu, Krašcomerice, Adria Mobil, Beograd, Danfoss, Nova ljubljanska banka, Dolenjske pekarnice, Kolpa, Komet, KZ Krka, Labod, Merkator Dolenjska, Revoz, Območna zbornica, zavarovalniška družba Slovenica, Zavarovalnica Triglav (OE Novo mesto) in Pedagoška obzorja. Visokošolsko središče je že veliko volje in dela vložilo v oblikovanje evropsko primerljivih visokošolskih programov za visoke šole in fakultete v Novem mestu, ki morajo biti vsaj štiri, da se lahko začnejo postopki za priznanje univerze. Tudi Mestna občina Novo mesto je z izvedenim razpisom za arhitekturno zasnovano univerzitetnega kampusa v Dergančevju pospešila ustanavljanje univerze ter dala novo upanje gospodarstvu, delodajalcem in mestu. Toda priprave potekajo prepočasno in niso dorečene do take mere, da bi zagotavljale izvedbo. Kot je ugotovil projektni svet župana na svoji zadnji seji, še niso pripravljene dolgoročni in letni programi nalog ter financiranja. Iz teh razlogov se ustanovitelji še vedno niso dogovorili o zagotavljanju sredstev za delovanje univerze in za vlaganja. Imenovana tudi ni uprava univerze. Po desetih letih prizadevanj je žal možno ugotoviti, da capljamo na mestu in nas močno prehitavajo na novogoriški Politehniko, Fakulteti za evropske študije, Univerzi Hermana Celjskega pa tudi visoke šole v Krškem in na Mirni. Če v Novem mestu ne bo kmalu kaj bistveno drugače, se bo moralo naše gospodarstvo ozreti po novih rešitvah.

(1) dr. Kjell A. Nordstrom in dr. Jonas Ridderstrale: Ko zaigra talent, kapital pleše

(2) dr. Marko Kos in dr. Peter Stanovnik, Državni svet 8.3.2005

(3) prof. Jean Philippe Descamps, Forum IEDC 2004

Natečajni elaborat številka 23

PROF. DR. PETER NOVAK

Več kot tri leta je bilo potrebno, da je Visokošolsko središče Novo mesto pridobilo soglasje oziroma pozitivno mnenje Sveta za visoko šolstvo Republike Slovenije o izpolnjevanju pogojev za ustanovitev novega visokošolskega zavoda z imenom Visoka šola za Tehnologije in Sisteme (VITES).

Zamisel, da je potrebno na območju širše Dolenjske ali statistične regije Jugovzhodna Slovenija, poleg obstoječih družboslovnih visokih šol, ustanoviti tudi visoke šole tehnične usmeritve, je stara več kot 8 let. O tem je bilo več razprav v okviru društva Akademika pobuda, v okviru občinskih organov, na 27.09.2001 ustanovljenem Visokošolskem središču (VS NM), v okviru iniciativnega odbora za ustanovitev Univerze Novo mesto in na Projektne svetu za izvedbo projekta ustanovitve univerze v Novem mestu (ustanovljen s sklepom župana mag. Boštjana Kovačiča dne 28. 11. 2003).

Še pred sprejetjem Razvojnega programa JV Slovenije za obdobje 2001-2006, v katerem je bil sprejet tudi projekt Univerze Novo mesto, je bila osnovana posebna delovna skupina za pripravo potrebne dokumentacije za ustanovitev nove visoke šole za tehnično področje. Prvo iniciativno so podali spomladi 2002 člani skupine dr. Boris Dular, mag. Marjan Blažič, Štefan David, Drago Simončič in Božo Kočevar. Na sestanku 14. marca 2002 so sklenili, da s posebnim dopisom predlagajo Visokošolskemu središču NM ustanovitev Visoke strokovne šole za strojništvo.

Visokošolsko središče NM je nato imenovalo Komisijo za pripravo projekta ustanovitve Visoke šole za strojništvo, ki so jo sestavljali: prof. dr. Peter Novak kot predsednik, dr. Iztok Golobčič kot namestnik predsednika ter dr. Drago Zuljan, Drago Simončič in Božo Kočevar kot člani. Svojo prvo sejo je imela komisija 1. avgusta 2002. Na njej je sprejela program dela in nekaj sklepov, ki so bili za nadaljnji potek dela zelo pomembni in jih v nadaljevanju navajamo.

Cilji šole

Visoka strokovna šola bo v okviru VS NM izvajala interdisciplinarne in specialistične programe ter z njimi povezane aplikativne in temeljne raziskave. Študij bo usklajen z interesi industrije in predizobrazbo posameznih kandidatov ter bo zagotavljal najvišji dosegljiv nivo za izobraževanje visoko strokovnega kadra za prakso. Poleg širše Dolenjske in obmejnega območja, ki naj bi dala največ študentov, mora študij v Novem mestu postati zanimiv tudi za ostala področja v Sloveniji.

V skladu s sprejetim sklepom tudi ni bil več aktualen samo strojniški program, ampak program,

ki zajema področje tehnike v povezavi z upravljanjem in ekonomskimi vedami. Poleg tega so bila predlagana tudi različna nova imena za šolo. Zaradi zgodovine je prav, če jih navedemo: Visoka strokovna šola »Novomeški inštitut za tehnologije in upravljanje - NITU«, Dolenjski inštitut za tehnologije in sisteme (DITES) in zadnje dokončno oblikovano ime, ki ne vsebuje geografskih pojmov, Visoka šola za tehnologije in sisteme - VITES.

Sklep je tudi bil, da bo študij na novi šoli interdisciplinaren in bo obsegal naslednja področja:

- proizvodne tehnologije,
- mehatronika,
- oblikovanje,
- informatika,
- energetika,
- procesne tehnologije (kemijsko in biotehnoško),
- upravljanje procesov in sistemov,
- hišna tehnika,
- gospodarjenje z okoljem.

V skladu z dogovorom sta bila opravljena tudi razgovora z obema Fakultetama za strojništvo v Ljubljani in Mariboru o sodelovanju, ko bo nova šola zaživela. Predstavniki obeh fakultet so soglašali z ustanovitvijo in sprejeli dogovor o sodelovanju. Do ustanovitve nove šole pa bo Fakulteta za strojništvo v Ljubljani še naprej izvajala dislocirani pouk strojništva v Novem mestu.

Do novembra 2002 je komisija pripravila prvo verzijo elaborata za ustanovitev nove šole pod imenom DITES in jo posredovala VS NM v pregled in sprejem.

Proces do soglasja

20. novembra 2002 je Svet VS NM na svoji drugi seji sprejel predlagani elaborat s programom šole in imenoval prof. dr. Petra Novaka za v.d. dekana šole v ustanavljanju. V decembru so bili povabljeni tudi možni predavatelji na novi šoli, da pošljejo svoja soglasja in dokumente o izvolitvi. V mesecu januarju in februarju so se dopolnjevali programi in soglasja predavateljev. Zaradi konkurenčne klavzule Univerze v Ljubljani je bilo nekaj težav s soglasji. Rektorju univerze je bilo poslano posebno pismo in opravljen razgovor o možnem sodelovanju učiteljev z ljubljanske univerze v Novem mestu, posebno mlajših, ki imajo nazive, nimajo pa ustreznih delovnih mest. Pridobili smo tudi soglasja večjega števila učiteljev s tujih univerz, ki so pripravljani opravljati časovno omejeno pedagoško delo. Delo na pripravi elaborata se je nadaljevalo in v juniju 2003 je bil na 13. seji Komisije za pripravo projekta sprejet elaborat za ustanovitev nove šole

s splošnim imenom Visoka šola za tehnologije in sisteme ter pripravljen za nadaljni postopek. Elaborat je bil poslan na Ministrstvo za šolstvo in znanost s prošnjo, da Svet za visoko šolstvo da svoje soglasje. Služba Sveta je 24.10.2003 obvestila VS NM, da je potrebno elaborat dopolniti s podatki o datumu izvolitve potencialnih učiteljev. Elaborat smo dopolnili in ga ponovno posredovali Svetu za visoko šolstvo. Služba je nato v januarju 2004 ponovno zahtevala dopolnitev, v tem primeru s soglasji delodajalcev visokošolskih učiteljev. Ne glede na naša vprašanja, zakaj že v prvem pregledu niso zahtevali teh dopolnitev, če so potrebna, smo elaborat dopolnili in ga posredovali Svetu. Toda 4. maja 2004 smo dobili ponovno dvoje obvestil, da moramo elaborat dopolniti z zaposlitvenimi potrebami in kadrovskim načrtom za izvajanje programa in podrobneje predstaviti raziskovalno oziroma strokovno utemeljenost programa. Več kot očitno je bilo, da je služba Sveta po nalogu predsednice ali samega ministra zavlačevala obravnavanje naše vloge. V juliju je bil sprejet nov zakon o visokem šolstvu in Svet je sklenil, da je potrebno vse vloge, ki še niso bile sprejete, dopolniti v skladu z novim zakonom. Zato smo ponovno uskladili elaborat z novimi zakonskimi določili, mu dodali vse potrebne dokumente in pojasnila in ga ponovno poslali v soglasje. Šele po volitvah v jeseni 2004 se je stvar premaknila in novi Svet za visoko šolstvo je na osnovi mnenj ekspertov dal soglasje za ustanovitev nove šole v decembru 2005.

Zakaj VITES?

Z ustanovitvijo Visoke šole za tehnologije in sisteme VITES in razvojem študijskega programa *Tehnologije in sistemi* se je gospodarstvo regije v okviru VS NM odločilo za samostojno razvojno pot na področju terciarnega izobraževanja, saj obstoječi izobraževalni sistem ne zagotavlja dovolj hitrega razvoja človeških virov v statistični regiji Jugovzhodna Slovenija. Z razvojem novih izobraževalnih zavodov in programov bomo ustvarili pogoje za uresničevanje strateških ciljev Enotnega programskega dokumenta Republike Slovenije, Nacionalnega programa visokega šolstva Republike Slovenije in Regionalnega razvojnega programa za območje Jugovzhodne Slovenije do leta 2006. Z ozirom na predvideni specifični program in usmeritve ter nov pristop pri pripravi in podajanju učne snovi, pričakujemo vpis študentov iz vseh krajev Slovenije, sosednjih pokrajin in študentov naše industrije iz tujine. Sodelovanje znanih tujih učiteljev s specialnih področij,

kjer nimamo domačih strokovnjakov, je zagotovljeno s sodobnim načinom e-studija, seminariskim in projektne delom.

Ugotavljamo, da v regiji ni razvojno-raziskovalnih subjektov, tehnično-tehnološka opremljenost za razvojno-raziskovalno delo pa je relativno slaba. Izjema so Krka, Trimo in Danfoss. Prav tako regija nima visokošolskih zavodov s tehnično ali tehnološko usmeritvijo, v katerih bi se odvijalo terciarno izobraževanje in bi predstavljali zagotovilo za dvig izobrazbene ravni in usposobljenosti delavcev, potrebnih za nadaljnji razvoj gospodarstva, ter posledično za dvig dodane vrednosti. Njeno zaoznanje na področju človeških virov predstavlja razvojno oviro in veliko nevarnost, da regija ne bi sledila načrtovanim razvojnim trendom. Poleg tega pomeni ustanovitev novih visokih šol (in v bodoče, po potrebi, fakultet) tudi pomemben faktor pri promociji industrije, iz katere bodo šole dobile učitelje specialnih znanj, ter, obratno, promocijo šole z uspešnim delom učiteljev v industriji. Šolanje študentov posameznih tovarn v okolju, kjer poteka tudi proizvodnja, je ena od najpomembnejših komponent uveljavljanja slovenske industrije v tujini (zgodovina štendiranja in šolanja kadrov iz republik bivše Jugoslavije in tujih študentov vlade Jugoslavije to v celoti potrjuje).

Analiza stanja na področju terciarnega izobraževanja v Jugovzhodni Sloveniji in Posavju kaže, da sta univerzi v Ljubljani in Mariboru vseskozi zaznavali potrebe po izvajanju visokošolskega izobraževanja v obeh statističnih regijah. Visokošolski zavodi so izvajali in izvajajo študij na svojih dislokacijah. Prevladuje vpisna mesta za izredni študij.

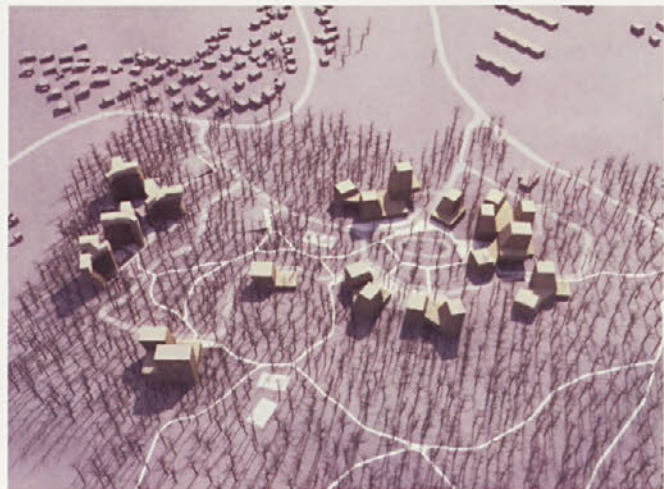
Ugotavljamo, da fakultete sicer izvajajo študijske programe na območju obeh regij, a niso zainteresirane za razvoja terciarnega izobraževanja in razvojno-raziskovalne dejavnosti v njih. Programe izvajajo z lastnim kadrom, ki v pretežni večini nima sodobne industrijske prakse, in si ne prizadevajo pridobiti in razviti pedagoško-raziskovalni kader v regiji, ne prilagajajo programov potrebam okolja in ne razvijajo programov vseživljenjskega učenja. Ne morejo in ne vlagajo v infrastrukturo: zagotavljanje lastnih prostorov za izva-

janje programa in njihovo opremljenost, razvoj strokovnih knjižnic, ustvarjanje pogojev za razvojno in raziskovalno dejavnost. Interakcija med izobraževalnimi institucijami in regionalnim okoljem je relativno slaba. Študentska dejavnost se zato ne razvija.

Na območju statističnih regij Jugovzhodna Slovenije in Spodnjeposavska je delež mladega prebivalstva za okoli 2% višji od slovenskega povprečja (Regionalni razvojni program, 2002). V Novem mestu, Brežicah, Krškem, Črnomlju in Kočevju se nahaja dvanajst srednjih šol, ki jih obiskuje 10 514 dijakov (Statistični letopis, 2004). V študijskem letu 2004/2005 se je iz obeh regij v prvi letnik terciarnega izobraževanja vpisalo 3590 kandidatov, od tega 2726 v visokošolske programe in 864 v višješolske programe (Analiza vpisa, 2004). Po stalnem bivališču izhaja iz obeh regij 10 515 študentov (7263 rednih), ki študirajo na Univerzah v Ljubljani, Mariboru, na Primorskem, na samostojnih visokošolskih zavodih ter na višjih šolah (Statistični letopis, 2004). Od tega je v zavode terciarnega izobraževanja na območju regije trenutno vključenih 3129 študentk in študentov, od katerih jih je 1000 rednih študentov starostni skupini pod 25 let in 2037 izrednih (Statistični letopis, 2004).

Pomembna je tudi ugotovitev, da je študijski čas na sedanjih univerzah nesprejemljivo dolg in presega vse predpisane norme. Izpad študentov je, zaradi velike odtujenosti med učitelji in študenti, nadpovprečen in zato so tudi stroški šolanja veliki.

Z razvojem mreže višjih strokovnih šol se izrazito povečuje tudi število višješolskih diplomantov. Najboljši med njimi kažejo interes za izobraževanje tudi na visokošolski ravni, saj je glavni razlog za neodločanje mladih za visokošolski študij v slabih socialnih in zlasti finančnih razmerah, ki se z naraščajočim razslojevanjem družbe le še povečujejo. Z razvojem novih kvalitetnih, specializiranih in študijsko učinkovitih visokih šol v regijah se bo izboljšala dostopnost do vseh oblik in stopenj terciarnega izobraževanja. Možnosti mladih in odraslih za študij se bodo bistveno izboljšale, kar bo prispevalo k večji pravično-

sti pri zagotavljanju enakih možnosti.

Pričakujemo pa tudi spremembo načina brezplačnega financiranja študija, ki bo bolj vezan na učni uspeh študenta kot pa na visokošolsko institucijo.

Ze v letu 1976 se je na pobudo gospodarstva, občin in srednjih šol začel izvajati višješolski študij strojništva, ki ga izvaja Fakulteta za strojništvo Univerze v Ljubljani. Višješolski študij strojništva je prerasel v visokošolski strokovni študij leta 1996. Vsako leto je vpisanih več kot 40 rednih študentov in prav toliko študentov ob delu. V dvajsetih letih je bilo v program vpisanih več kot 1000 študentov. Ugotavljamo, da je širše okolje od dislocirane oblike izobraževanja dobilo premo. Pridobilo je le diplomante. Fakultete iz sredstev, ki so jih prejemale za izvajanje programa na dislokacijah (plačila šolnin, prispevek Mestne občine NM, donatorska sredstva (ne)gospodarstva), niso mogle ali hotele izvajati deleža za razvoj izobraževalne infrastrukture v regiji, za izvajanje programov si niso prizadevale usposobiti strokovnega kadra iz dislociranega okolja, povezava z (ne)gospodarskimi subjekti je bila šibka. Prav tako fakultete niso spodbujale razvoja raziskovalnih institucij in raziskovalcev v regiji. Tudi odzivnost na potrebe gospodarstva regije po vseživljenjskem izobraževanju je bila slaba oziroma je ni bilo.

Zaradi vsega naštetega, predvsem pa zaradi razvojne neravnosti dolenskega gospodarstva, bo regija razvijala mrežo institucij terciarnega izobraževanja. Visoka šola za tehnologije in sisteme bo del te mreže. Ustanovitelji bodo za delovanje zavodov zagotovili infrastrukturo in sredstva za zagon.

V celotno aktivnost se je vključila tudi Mestna občina Novo mesto, ki pripravlja vse potrebno za zagotovitev prostorskih možnosti za celovit in nemoten razvoj bodočega univerzitetnega kampusa Novo mesto na območju Drgančevja.

Za zagotovitev prostorskih možnosti razvoja Visokošolskega središča Novo mesto, je Mestna občina Novo mesto v spremembah in dopolnitvah svojih strateških prostorskih aktov v letu 2004 zagotovila in uveljavila zemljišča na območju Drgančevja v obsegu okoli 23 ha. Področje je bilo predmet natečajne urbanistične in arhitekturne obdelave v navezavi na javno državno in občinsko gospodarsko infrastrukturo, katere programski cilji so usklajeni z vsemi občinami statistične regije JV Slovenija. Natečaj je bil zaključen septembra 2005 in Mestna občina Novo mesto je z natečajem pridobila sodobno urbanistično-arhitekturno rešitev Univerzitetnega kampusa Novo mesto v Drgančevju. Lokacijska

dokumentacija za območje kampusa bo pripravljena do sredine leta 2006.

Upoštevati moramo, da se, z vstopom v Evropsko unijo, Sloveniji na področju izobraževanja odpirajo nove možnosti. Slovenski visokošolski prostor je postal del evropskega. Če želimo v tem prostoru delovati enakopravno, moramo zmanjšati zaostajanje za članicami, doseči sodelovanje in specializacijo znotraj slovenskega visokošolskega prostora in se povezati z visokoškolskimi institucijami v državah članicah (realizacija politike in ukrepov EU).

Bližina Schengenske meje predstavlja pomembno razvojno kategorijo. Pričakujemo, da bo prav naše Visokošolsko središče postalo gravitacijska točka za čezmejno širjenje idej, politik in znanja iz EU proti zahodu. Pričakujemo tudi priliv študentov iz zahodne Hrvaške ter Bosne in Hercegovine ter iz držav, v katerih ima naša industrija interes za razvoj.

Študijski program Tehnologije in sistemi ter način njegovega izvajanja

Organizacija in izvajanje študija bo osnovano na mentorskem principu ob strogem spoštovanju načel ISO 9001-2000 (vsak odgovarja za kakovost svoje faze pri izdelavi izdelka - v našem primeru za znanje študenta - ko ga preda v naslednjo fazo). Ta koncept se pri sedanji obliki študija na univerzah v Sloveniji ni mogel uveljaviti iz dveh razlogov: okornih predpisov in odpora učiteljev, da bi delali v skladu z ISO 9001-2000, saj to pomeni, biti na razpolago študentu 8 ur dnevno v celotnem času študijskih obveznosti (devet mesecev na leto).

Cilj študijskega programa Tehnologije in sistemi je, usposobiti diplomanta za uspešno vključitev v neposredno delovno okolje ali nadaljevanje študija na drugi stopnji terciarnega izobraževanja na področju tehniških ved ali proizvodnih tehnologij.

Diplomant bo usvojil tehniška, tehnološka, informacijska, organizacijska, ekonomska, sociološka in pravna znanja ter metode raziskovano-razvojnega dela, potrebna za začetek inženirske prakse ali nadaljevanje izobraževanja. Pridobil bo znanja, potrebna za presojo družbene, okoljske in etične odgovornosti pri svojem delu.

Diplomant bo imel izobrazbo in komunikacijske veščine, primerljive z najboljšimi v EU in potrebne za različne karijerne možnosti ter izoblikovano potrebo po vseživljenjskem učenju.

Skladno s potrebami gospodarstva in strategijo razvoja bo diplomant usposobljen za načrtovanje, upravljanje in vodenje procesov proizvodnje in poslo-

vanja. S strokovnim znanjem s področij tehnologij, tehnoloških sistemov, procesne tehnike, informacijskih sistemov, ravnanja z okoljem, upravljanja in vodenja, človeških virov, vzdrževanja in diagnostike sistemov bo v neposrednem delovnem okolju sledil ciljem celovite kakovosti in poslovne odličnosti.

Program namenja velik poudarek usposabljanju za projektno in timsko delo. Predmetnik zato vključuje poleg strokovnih predmetov tudi tiste, ki obravnavajo področja vodenja in upravljanja s človeškimi viri, usposabljanje za vodenje proizvodnje, aplikacijo razvojnih trendov stroke, vodenje projektov, izvajanje marketinga in prodaje ter organiziranje in upravljanje zahtevnih nalog na strokovnem področju.

Za razvoj in napredek gospodarstva ima tehniško in tehnološko znanje vedno večji pomen, saj se stopnjuje s potrebo po razvoju novih tehnologij in novih konkurenčnih proizvodov. Interdisciplinarna povezanost znanja s področij proizvodnih tehnologij, tehniških ved, naravoslovnih, družbenih, poslovnih, upravnih ved in znanja tujih jezikov ter znanja, pridobljenega s strokovno prakso, kaže na interdisciplinarni značaj izobrazbe inženirja tehnologa in mu omogoča vključitev v praktično tehniške veje in stroke gospodarstva doma in v svetu.

S pridobljenim znanjem in oblikovanimi stališči do okoljevarstvenih vsebin se bodo diplomanti lahko uspešno vključili v sonaravno razvijanje proizvodov, procesov in posodabljanje stroke.

Program šole bo temeljil na vhodnem znanju študentov in bo prilagodljiv, tako da bo omogočil optimalno izrabo študentovih danosti in nagnjenj ob zagotovljenem nivoju in kakovosti končnega znanja. Ni vsak za vse, toda vsak je za nekaj najboljši. Poiskati to najboljšo in razviti do maksimuma, bo eden od osnovnih ciljev šole. Omejen vpis in redni študij s tesnim sodelovanjem učiteljev, sodelavcev in študentov bodo zagotavljali kakovost diplomantov in ugled šole. Sedanja toga struktura predpisov sicer ne omogoča popolne fleksibilnosti na državnih ali privatnih šolah, vendar upamo, da se bo to z uvajanjem novega načina študija hitro spremenilo. Bistvena novost, ki jo uvajamo, je možnost študija na daljavo, prilagoditev predmetnika tehnikom, gimnazijcem in višješolcem ter preverjanje osvojenega znanja z izdelki - konstrukcijami, katerih kakovost mora kandidat zagovarjati, in to ne samo s klasičnim izpitnim spraševanjem.

Predmetnik s kreditnim ovrednotenjem študijskih veznosti

Osnutek visokošolskega strokovnega študijskega programa *Tehnologije in sistemi* je oblikovan skladno z določili Zakona o visokem šolstvu (Uradni list RS, št. 100/04) in Meril za akredita-

cijo visokošolskih zavodov in študijskih programov (Uradni list RS, št. 101/04) ter skladno s Kriteriji za akreditacijo inženirskih programov (ABET, 2004) ter načeli iz Bologne.

Osnutek programa je interdisciplinarno zasnovan.

Vsebuje predmete temeljnih znanosti in temeljne predmete tehniških znanosti in tehnologij, ki so aplikativno naravnani. Večina od njih ima pripadajoč laboratorij za izvajanje vaj, ki zagotavljajo boljše razumevanje principov in njihovo uporabo. Delo v laboratorijih bo obsegalo merjenje, zbiranje podatkov, njihovo analizo ter pripravo in predstavitev pisnih/ustnih poročil. Temeljni predmeti, ki bodo zagotavljali teoretično podlago za strokovne predmete, so s področja materialov, statike, dinamike, trdnosti, mehanike, termodinamike, kemijske procesne tehnike, elektrotehnike in elektronike.

Specifična znanja, ki jih bodo študenti pridobili v *strokovnih predmetih*, omogočajo doseganje posebnih ciljev študija. Zajemajo področja proizvodnih procesov, načrtovanja in konstruiranja, informacijskih sistemov, računalniškega načrtovanja proizvodnje in proizvodov, računalniško podprte inženirske grafike, obdelave materialov, proizvodnje, analize podatkov, upravljanja z okoljem, uporabe tankih plasti, vakuumске tehnologije, tehnologije visokih tlakov itd. Strokovni predmeti bodo usposobili diplomanta za takojšnjo zaposlitev ali za poglobitev praktičnih znanj z nadaljevanjem študija.

S *splošnimi predmeti*, ki zajemajo področja pravnih ved, industrijske lastnine, patentnega prava, poslovnih ved, ekonomije, tujega strokovnega jezika, poslovne komunikacije in razvoja človeških virov, bomo pri študentih razvijali v programu zapisane splošne kompetence.

Študij traja tri leta (šest semestrov) in je ovrednoten s 180 kreditnimi točkami. Tvorijo ga

skupni predmeti (1., 2., 3. letnik), projektni seminar (1. letnik), izbrani modul (2., 3. letnik) in izbirni predmeti (2., 3. letnik). Obvezni sestavni del študijskega programa je strokovna praksa v neposrednem delovnem okolju, ki jo študent opravi v drugem in tretjem letniku. Prvi letnik predstavlja skupno osnovo študija. V drugem letniku se študij poglobi s tremi izbirnimi moduli: proizvodno inženirstvo, procesno inženirstvo ter infoinženirstvo. Število in vrsta modulov se bo prilagajala v skladu s potrebami in razpoložljivimi pedagogi. Zunanjo izbirnost omogočata dva izbirna predmeta. Študenti v času študija opravijo obveznosti iz 25 predmetov, interdisciplinarni projektni seminar, delovno prakso in študij zaključijo z ključnim projektom.

V izvajanje programov VITES bodo vključeni tudi tuji predavatelji in domači priznani strokovnjaki, zaposleni v gospodarstvu, ki bodo izpolnjevali pogoje za visokošolske učitelje (samo Krka, tovarna zdravil, zaposluje preko 40 doktorjev znanosti).

Natečajni elaborat številka 17

NASTAJANJE ZAMETKOV REGIJSKE UNIVERZE

JOŽICA ČAMPA

Ustanovitev in naloge Visokošolskega središča Novo mesto

Regija je na rastoče potrebe po visoko izobraženih kadrih odgovorila leta 2000 z ustanovitvijo Visokošolskega središča Novo mesto. Ustanovilo ga je 18 gospodarskih subjektov, v letu 2002 je med ustanovitelje pristopila tudi Mestna občina Novo mesto. Pravno podlago za njegov nastanek predstavlja Nacionalni program za visoko šolstvo, ki postavlja decentralizacijo visokega šolstva med prioritete naloge, pot za njeno doseganje pa vidi v nastanku višješolskih in visokošolskih študijskih središč v osmih slovenskih regijah.

Temeljna naloga Visokošolskega središča je ustvarjanje pogojev za razvoj visokega šolstva v regiji, ki bi postopno zadostilo vsem zakonski pogojem in preraslo v univerzo. Središče je začelo s svojim delovanjem jeseni leta 2002. Takrat sta bili imenovani dve projektni skupini za razvoj dveh novih visokošolskih zavodov in programov. Projektno skupino za ustanovitev Visoke šole za tehnologije in sisteme vodi prof. dr. Peter Novak, projektno skupino za ustanovitev Visoke šole za pravo pa prof. dr. Gorazd Trpin. Člani obeh projektnih skupin so priznani doktorji znanosti, regijo pa zastopajo predstavniki gospodarstva in višjih šol. Pri svojem delu je središče naletelo na številne ovire.

Odnos države do decentralizacije visokega šolstva

Država je v strateških dokumentih navedla decentralizacijo in razvoj visokega šolstva med prioritetenimi nalogami, vendar regijska središča ocenjujemo, da je resorno ministrstvo (Ministrstvo za visoko šolstvo znanost in tehnologijo - MVZT) naš zagovornik zgolj na deklarativnem nivoju. Dejstva kažejo, da njegovo delovanje ni usmerjeno v uresničevanje prioritetenih ciljev, kot so enake možnosti in dostop do izobraževanja za vse državljane, dvig izobrazbene ravni ter skladen razvoj Slovenije, temveč da štiti obstoječi sistem treh univerzitetnih središč.

Financiranje visokošolskih središč na državni ravni je omejeno v Nacionalnem programu, ki predvideva sofinanciranje ob udeležbi lokalne skupnosti in drugih sovlagateljev. V državnem proračunu so sredstva rezervirana na postavkah MVZT, vendar niso bila izplačana. Resorno ministrstvo upravlja tudi s sredstvi, ki jih Evropski socialni sklad namenja razvoju visokega šolstva in izenačevanju razlik med regijami. V letih 2004 in 2005 je bil javni razpis za sofi-

nanciranje aktivnosti pri posodabljanju in razvijanju študijskih programov visokega šolstva izpeljan tako, da so za evropska sredstva lahko kandidirale le institucije, ki že izvajajo visokošolske programe in se že sedaj nahajajo v bolj razvitih območjih Slovenije, kar ni skladno z usmeritvijo evropskih strukturnih skladov. Visokošolska središča so ob obeh razpisih ugovarjala, a niso dobila niti odgovora.

Nobenega visokošolskega zavoda se ne da ustanoviti brez pridobljenega soglasja ministrstva. Svet za visoko šolstvo, organ, ki odloča o ustanavljanju novih visokošolskih programov, sestavljajo pretežno doktorji znanosti z obstoječih treh univerz, ki jim novo nastali zavodi predstavljajo konkurenco. V letih od 2002 do 2005 ni bil ustanovljen izven obstoječih univerz noben visokošolski zavod. Tudi Fakulteta za logistiko, s katero nam naši »prijatelji« večkrat pomahajo, sodi med fakultete Univerze v Mariboru s sedežem v Celju in ima v Krškem le dislocirani oddelek. V letošnjem letu je bila ustanovljena Pravna fakulteta v Portorožu, njen ustanovitelj pa je predsednik Sveta za visoko šolstvo.

Pritiski vseh neuniverzitetnih slovenskih regij so veliki. Do novih šol in novih programov za našo regijo bomo prišli, če bomo strnili sile in se maksimalno angažirali vsi, tako gospodarstvo kot politika, stroka in javnost.

Sodelovanje z univerzitetnimi središči

Univerze s svojimi fakultetami štiti svoje okope in preprečujejo svojim članicam in delavcem sodelovanje z novonastalimi visokošolskimi središči (konkurenčna klavzula). Določila Lizbonske strategije in usmeritve Bolonjske deklaracije, kot so prost pretok delovne sile, na znanju učeča družba, izenačevanje razlik med regijami, medsebojno priznavanje kvalifikacij, izmenjava študentov in visokošolskih učiteljev, očitno veljajo tako zgolj za mednarodno okolje. Sodelovanje znotraj naše države je »nezaželeno«. Izjeme so posamezne fakultete, ki razmišljajo širše in povedo glasno, da s sodelovanjem pridobimo vsi.

V regiji manjka prava politična zavzetost za naše projekte

Imenovani projektni skupini sta opravili svoje delo in pripravili elaborata za ustanovitev visokošolskih zavodov Visoke šole za tehnologije in sisteme in Visoke šole za pravo. Dvakrat sta bila oddana v presojo Svetu za visoko šolstvo v letu 2003,

dvakrat v letu 2004. Zavedali smo se, da sta za pridobitev pozitivne ocene pomembni tako strokovna kot politična presoja, zato smo o tem, da sta elaborata oddana v presojo, obvestili župana Mestne občine Novo mesto, naše poslance in Projektni svet za razvoj univerze, v pričakovanju, da bi po svojih močeh prispevali k oblikovanju mnenja, da naša regija rabi visokošolske zavode.

V juniju leta 2004 je bil sprejet nov Zakon o visokem šolstvu, ki je delo projektnih skupin vrnil na izhodiščno pozicijo. Elaborate je bilo treba pripraviti skladno z novo zakonodajo in novimi Merili za akreditacijo novih visokošolskih zavodov in programov (objavljeno decembra 2004), ki pa pred nas postavljajo še ostrejšo pogoje za ustanovitev novih zavodov. Predlagatelj mora že ob oddaji vloge za ustanovitev visokošolskega zavoda na Svet za visoko šolstvo zagotavljati vse pogoje za njegovo delovanje: prostorske (vključno z opremljenimi laboratoriji), kadrovske in finančne. Za pripravo elaborata pod novimi pogoji smo rabili pol leta in junija 2005 ponovno oddali vlogo v presojo. Svet za visoko šolstvo je imenoval tri eksperte za oceno vloge, vendar je zaradi pritiskov Strojne fakultete Ljubljana eden od ocenjevalcev odstopil. Na njihovo oceno še čakamo.

Razprtije v regiji nam ne bodo v pomoč

Mestna občina je poleg gospodarskih subjektov soustanovitelj Visokošolskega središča. Za njegovo delovanje je v povprečju namenila po 6.000.000 tolarjev letno, kar predstavlja približno tretjino vseh sredstev. Ostali ustanovitelji so prispevali ostali dve tretjini in kadrovskega potencial za delo projektnih skupin pri razvoju obeh novih visokošolskih zavodov, zagotavljajo pa tudi kadre in pogoje za izvedbo praktičnega strokovnega usposabljanja in raziskovalne dejavnosti.

Zaradi skromnih sredstev ima Visokošolsko središče redno zaposleno le eno osebo, ki koordinira in vodi delo projektnih skupin, pripravo mednarodnih posvetov ter sodeluje z Visoko šolo za upravljanje in poslovanje pri realizaciji skupnih projektov. Čeprav nam občina očita, da smo počasni pri realizaciji naših ciljev, lahko povemo, da druge institucije Sloveniji, ki so ustanovljene z enakimi cilji, niso prav nič uspešnejše. Smo edina regija, ki ima v okviru Visokošolskega središča že delujoč en zavod. Torej smo celo v prednosti.

Natečajni elaborat številka 12

V letu 2005 smo pridobili soglasje sveta za visoko šolstvo za prenovljen bolonjski program - »Upravljanje in poslovanje«. To je velik uspeh. Pridobili smo listino Erasmus University Charter, sodelovali pri podpisu bilateralnih pogodb šole s tujimi in domačimi partnerji, sodelovali pri organizaciji mednarodnih obiskov in izmenjavi študentov.

Ustanovitev javnega zavoda Univerzitetno in raziskovalno središče Novo mesto z istimi nalogami, kot jih ima Visokošolsko središče, se nam zdi nesmiselna. Menimo, da že ime »univerzitetno središče« pomeni zavejanje javnosti. Ime univerza je zaščiteno in rezervirano za institucijo, ki izpolnjuje z Zakonom o visokem šolstvu predpisane pogoje.

Za njeno ustanovitev moramo v regiji:

- zagotoviti prostorske pogoje - zgraditi univerzitetni kampus;
- zagotoviti kadrovske pogoje (dovolj visokošolskih učiteljev, strokovnih sodelavcev in raziskovalcev);
- ustanoviti več visokošolskih zavodov (visokih šol, fakultet);
- razviti študijske programe na vseh treh stopnjah (dodiplomski, magistrski in doktorski);
- ustanoviti raziskovalne institucije,
- imeti vsaj 4000 študentov (glede na Uredbo 28).

Okvir gospodarskih in socialnih reform (točneje Uredba 28, ki govori o reformi visokega šolstva), predvideva intenzivnejši razvoj visokega šolstva v regijah. Načrtuje nastanek študijskih središč in 5 do 8 univerz, pri čemer naj bi bila polovica privatnih.

Kaj pričakujemo od Mestne občine Novo mesto

Od mestne občine kot pomembna soustanoviteljica pričakujemo, da bi:

1. aktivno sodelovala pri zagotavljanju pogojev za razvoj visokega šolstva: materialnih, prostorskih, kadrovskih;

2. skupaj z Visokošolskim središčem, Regionalno razvojno agencijo, predstavniki gospodarstva in drugimi izdelala Strategijo razvoja visokega šolstva v regiji;
3. prevzela skrb za pripravo in izvedbo projekta Univerzitetni kampus;
4. izdelala strategijo, kako v regijo pripeljati potrebne strokovne kadre, jim zagotoviti stanovanja, sofinancirati doktorski študij itd.
5. nastopila kot resen in zainteresiran sogovornik, ki prevzema skrb za razvoj kadrov, dvig izobrazbene strukture in za večjo dostopnost do visokošolskega izobraževanja v našem okolju nasproti Ministrstva za visoko šolstvo, Ministrstva za regionalni razvoj in drugih pristojnih ministrstev;
6. se dogovorila o sodelovanju pri uresničevanju strategije razvoja visokega šolstva v regiji z ostalimi občinami regije;
7. aktivno sodelovala pri aktiviranju dejavnikov, ki bi prispevali k hitrejšemu in resnejšemu obravnavanju naših predloženih elaboratov ustanavljanja visokih šol in visokošolskih programov na ministrstvu;
8. aktivno sodelovala pri dogodkih, ki pomenijo promocijo za razvoj visokega šolstva v regiji (npr. mednarodni obiski, znanstveni simpoziji, okrogle mize, posvetovanja).

Če bomo v regiji strnili sile in res aktivno sodelovali pri zagotavljanju pogojev za ustanovitev univerze, bomo pogoje izpolni do leta 2015.

